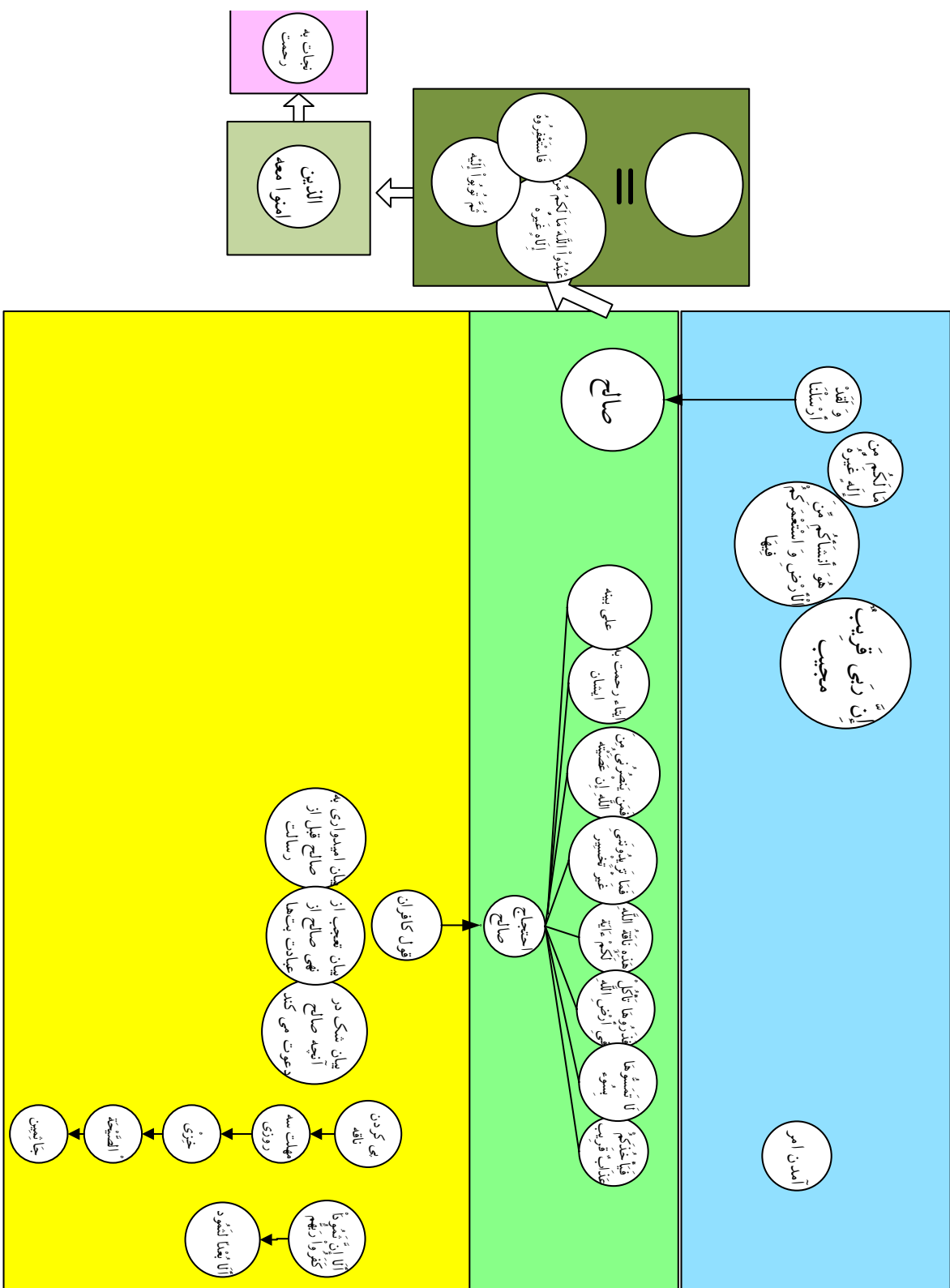
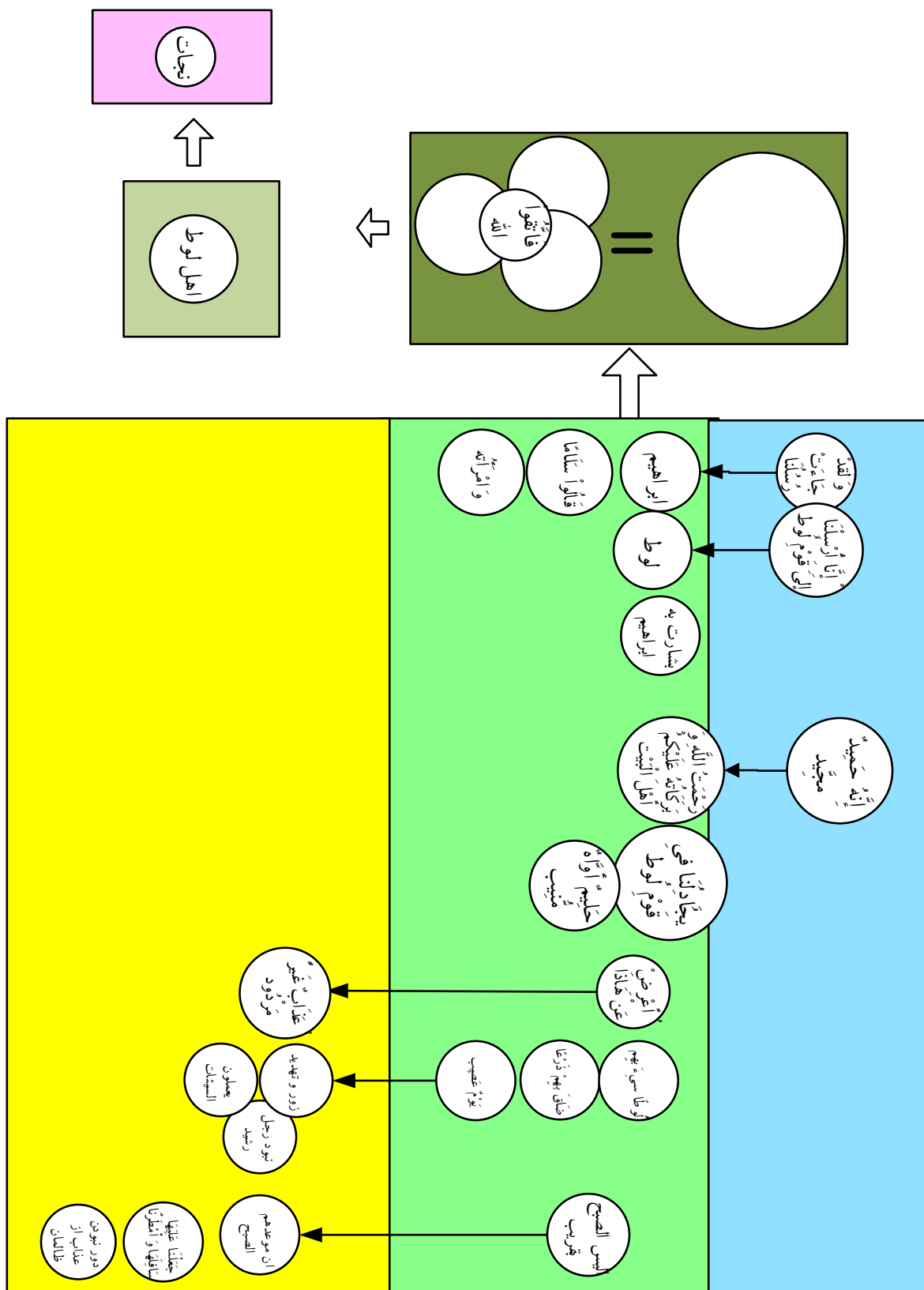

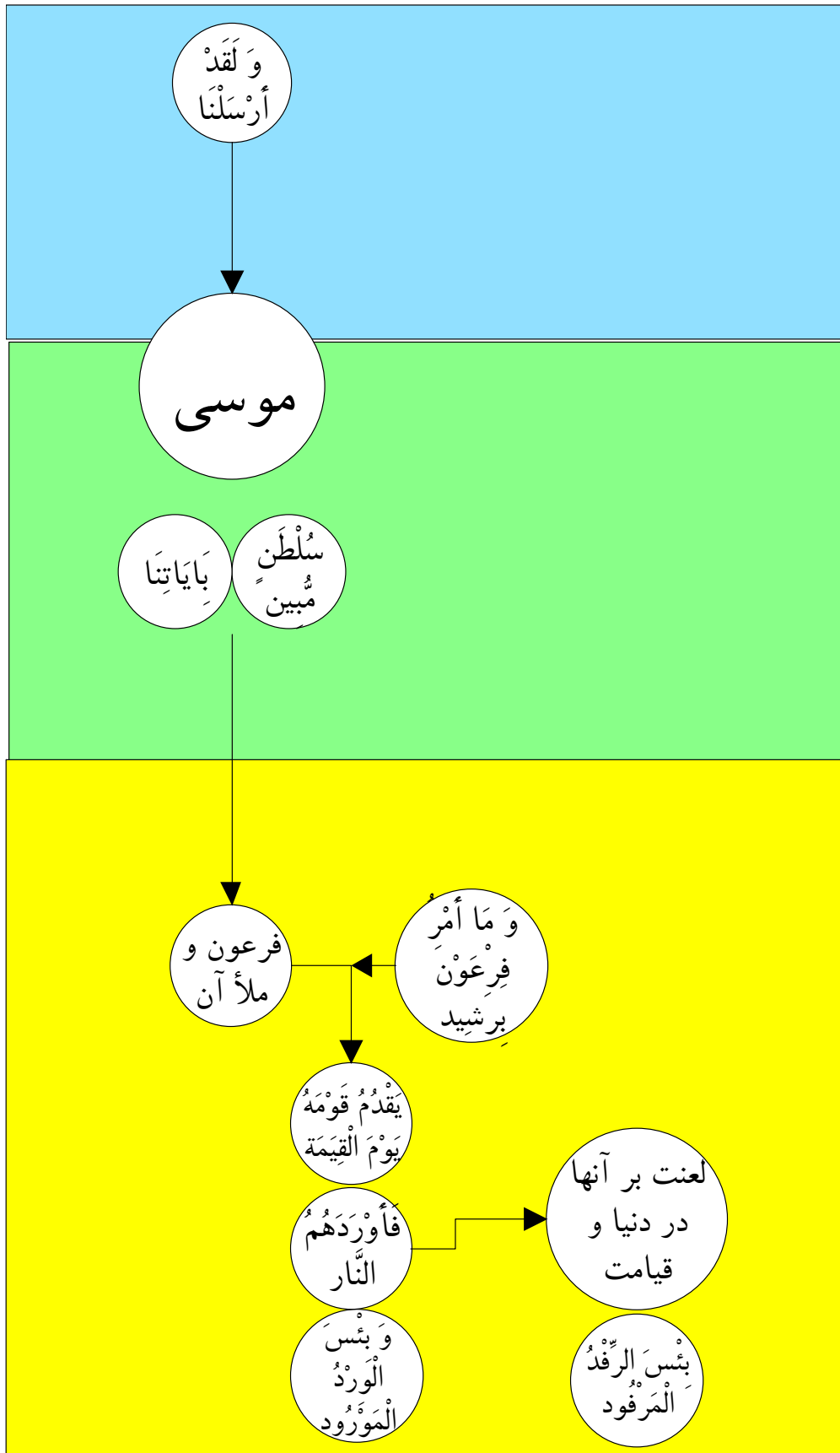
نمودار ۳-۲- بخش سوم سوره مبارکه هود

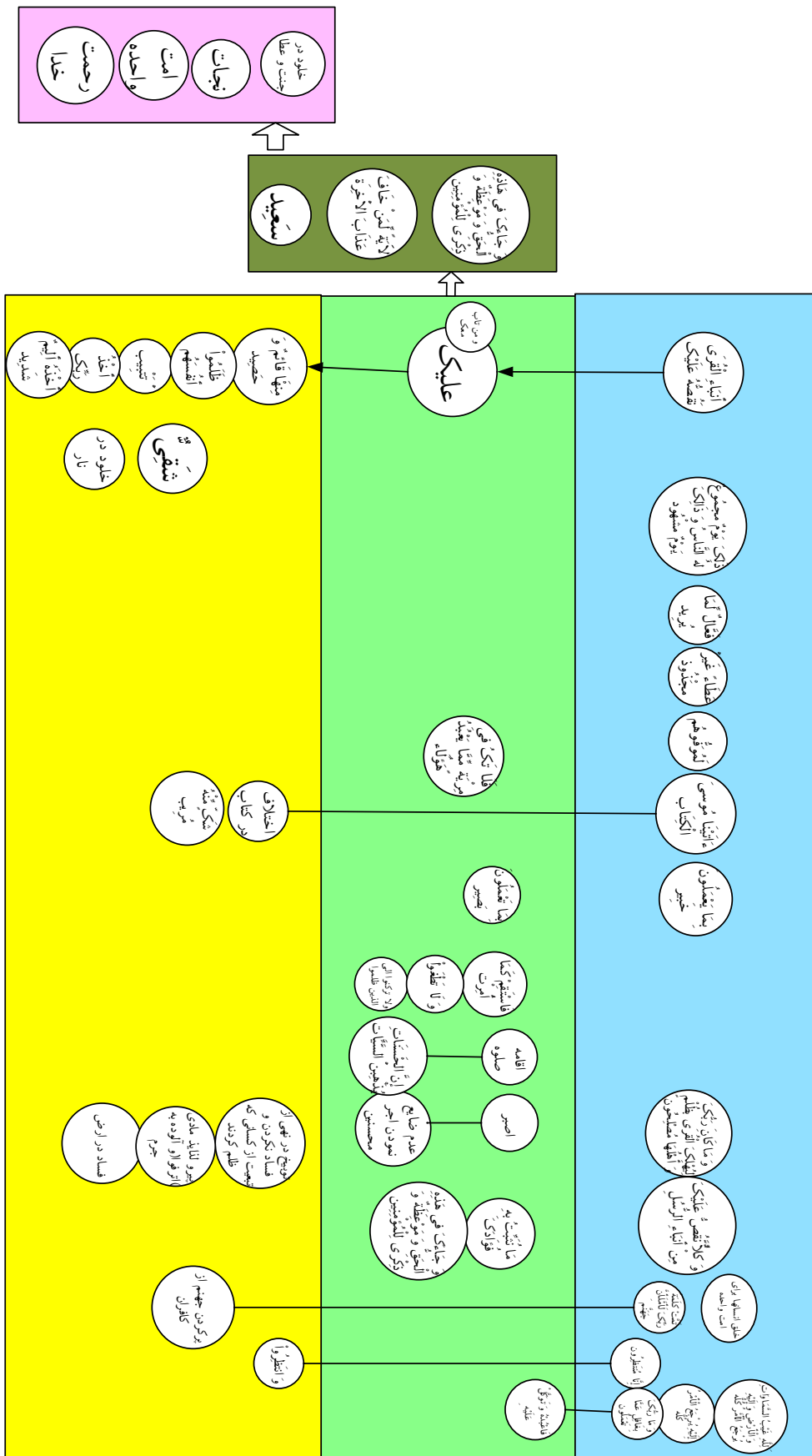

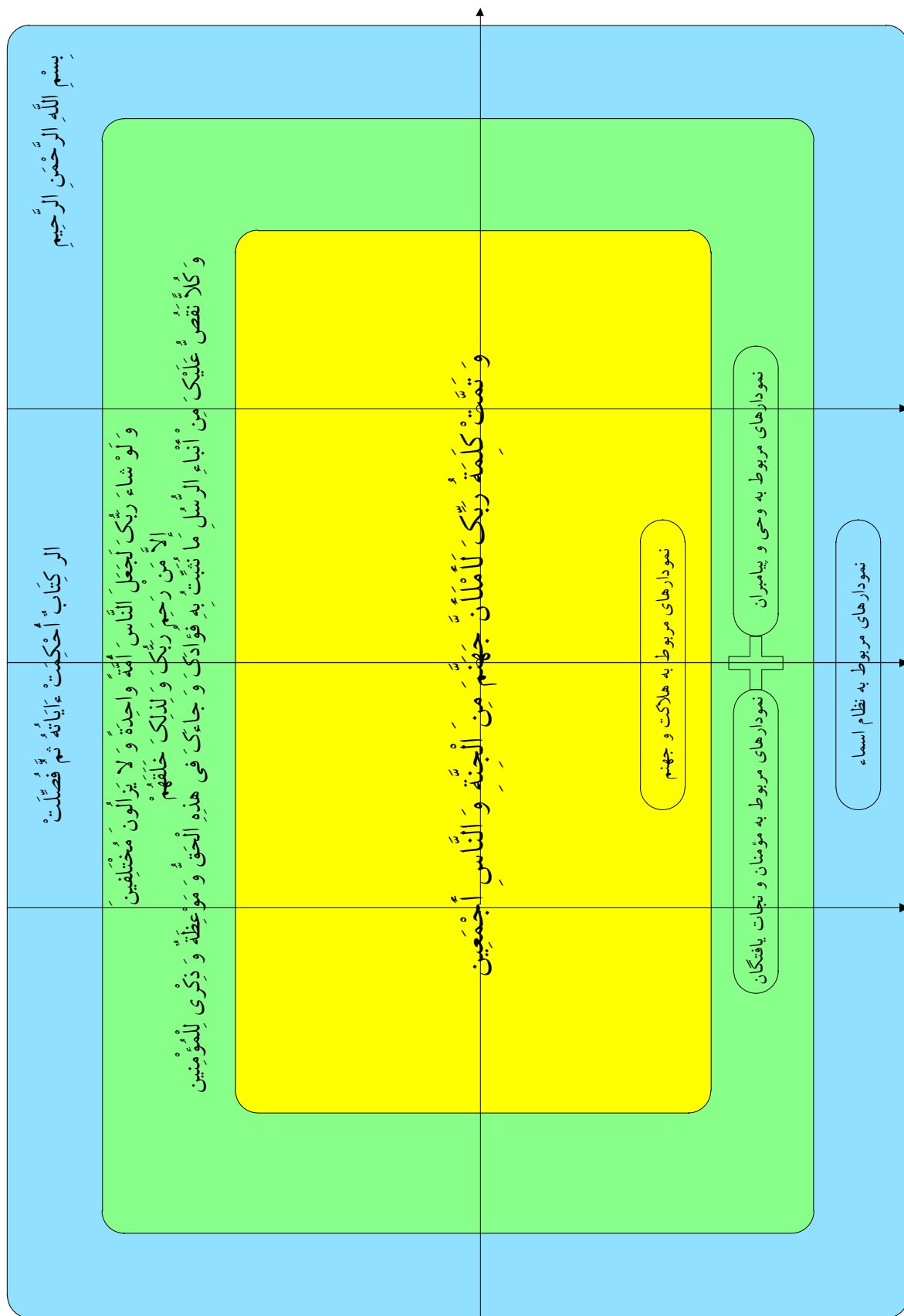
نمودار ۵-۲ بخش پنجم سوره مبارکه هود

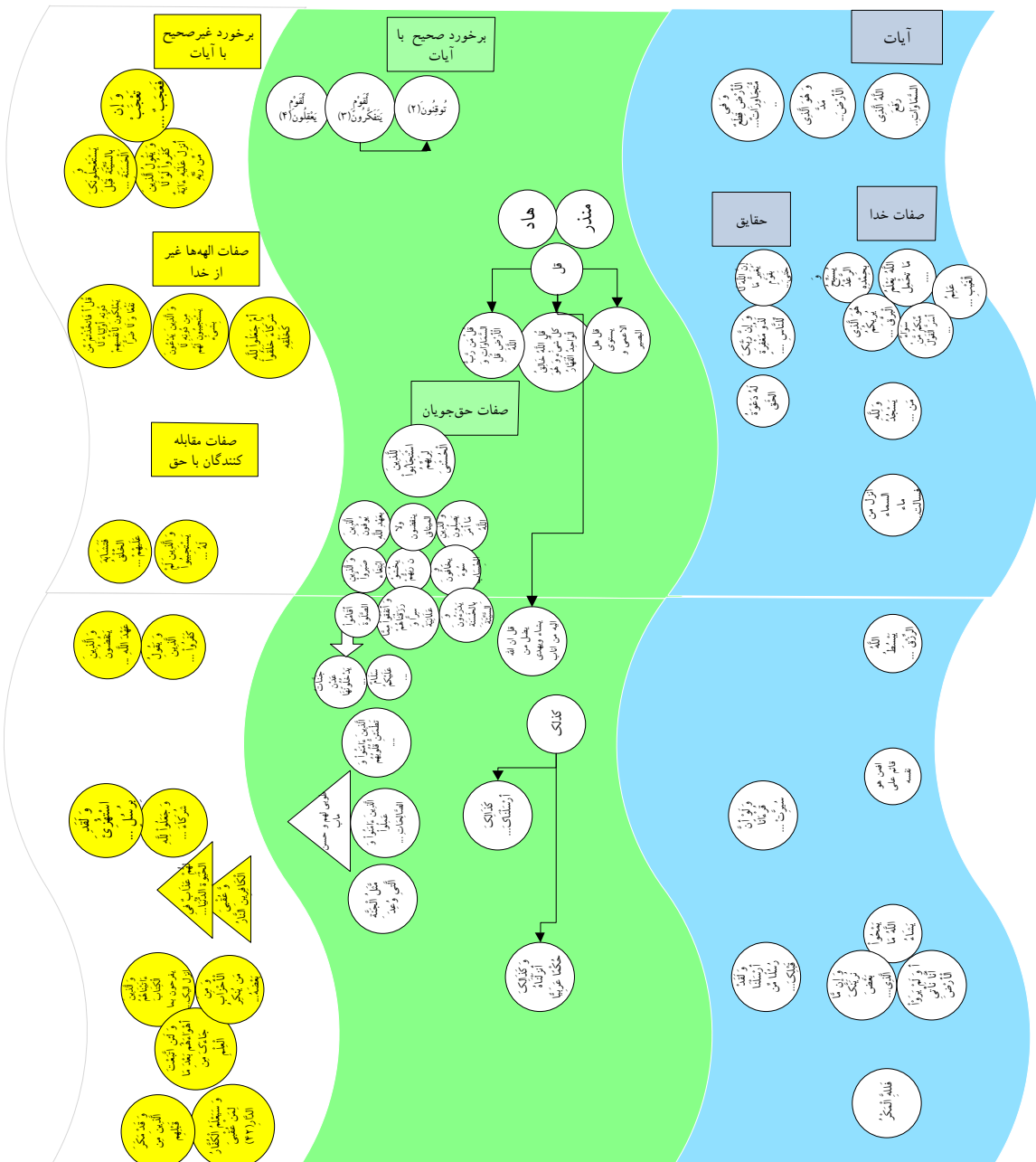
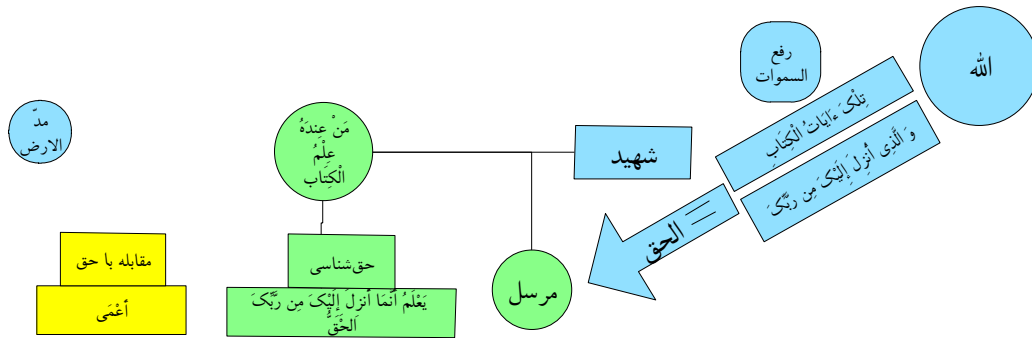

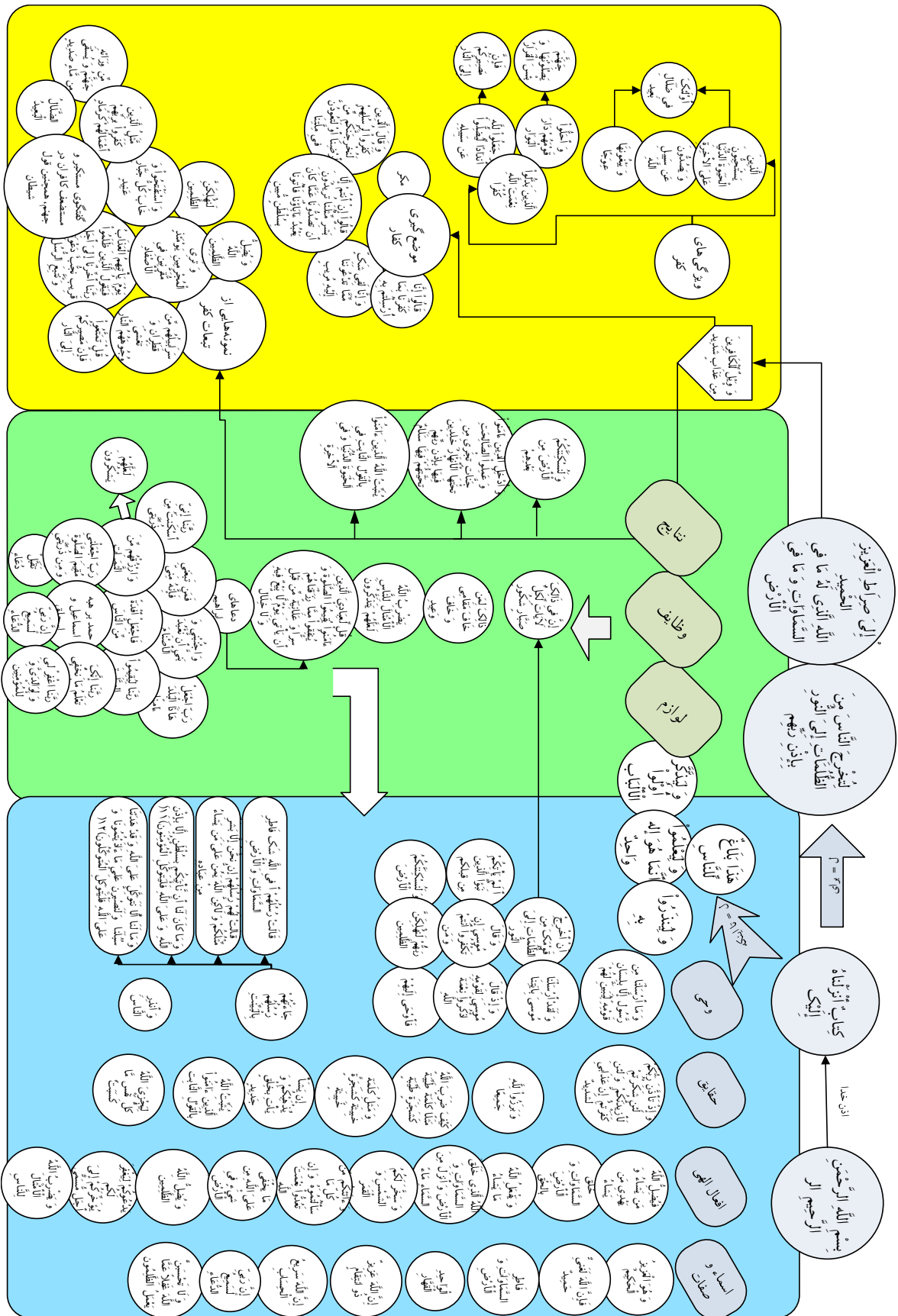
نمودار ۸-۲ بخش هشتم سوره مبارکه هود

نمودار ۹-۲ نمودار تلفیقی از نمودارهای تفکیکی سوره مبارکه هود

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

مرحله اول:
آیات و حقایق
هستی

ویژگی‌های آیات									
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری
آیات الهی	آیات انسانی	آیات حیوانی	آیات گیاهی	آیات معدنی	آیات فیزیکی	آیات روحانی	آیات اجتماعی	آیات علمی	آیات هنری

مرحله سوم:
تفکیک آیات سوره بر
اساس عناصر وجودی
انسان و با توجه به آیات
که از بالا به پایین هر
ستون بر می‌شود.

مرحله دوم
محور قرار دادن عناصر
وجودی انسان

مرحله سوم:
تفکیک آیات سوره بر اساس
عناصر وجودی انسان و با
توجه به آیات که از بالا به
پایین هر ستون بر می‌شود.

نمودار ۱-۷ مراحل طبقه‌بندی واحد سوره‌های مبارکه الر

۴. بدین صورت شش نمودار ارزشش سوره در اختیار خواهیم داشت که قالب همه یکی ولی محتوای آنها مربوط به سوره‌های آنهاست. (یکی بودن قالب‌ها می‌تواند به ما در مقایسه سوره‌ها با هم کمک نماید).

به نمودارهای زیر توجه کنید:

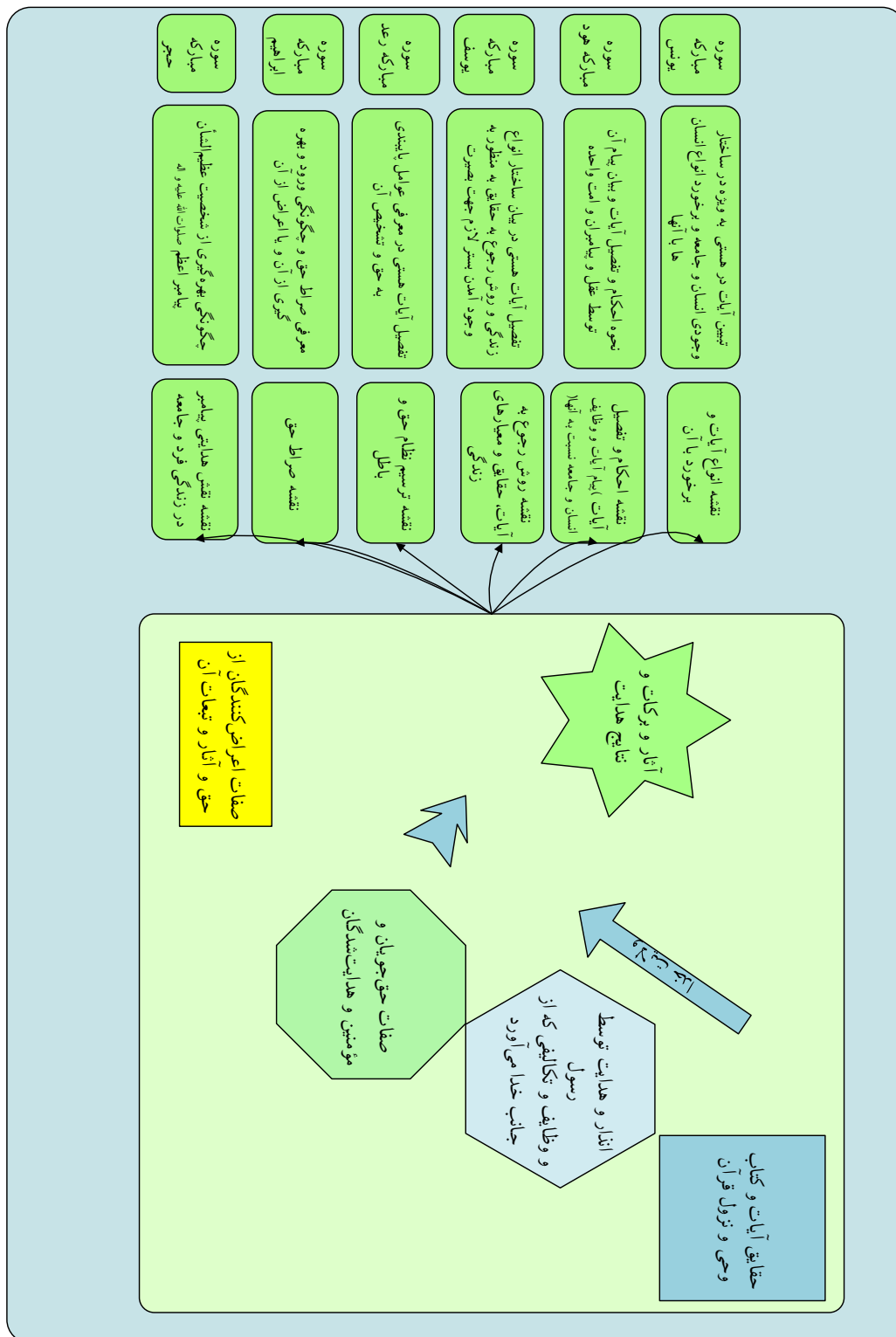
[illegible]

[illegible]

نمودار ۸-۷ نمودار سوره مبارکه حجر در قالب واحد سور الرا

۱. هریک از نمودارهای مشخص شده را در مجموعه‌ای واحد با اسامی مختلف گرد هم آورده، مجموعه‌ای از شش نمودار همراه‌استارسیم می‌نماییم.

۲. پس از مطالعه تک تک نمودارهای سوره که اکنون به عنوان نقشه‌های راهبردی با عنوان خاص تلقی می‌شوند آنها را تحت یک عنوان و در قالب یک نقشه از سوره‌های الر درمی‌آوریم.
۳. این نقشه واحد می‌تواند با ارتباط منطقی حاکم بین شش سوره، تمام موضوعات و واژه‌های این سُور مبارکه را به هم پیوند داده و ما را در معرض بهره‌برداری بیشتر قرار دهد.

نمودار ۷-۱۰ جایگاه هر یک سوره‌های مبارکه الرا در نمودار واحد سور الرا
طبیعی است اگر کسی بر مضامین و مفاهیم و واژه‌های سوره‌ها تسلط کافی نداشته است از این نقشه واحد و نقشه‌های هر
سوره نمی‌تواند بهره‌مند شود.

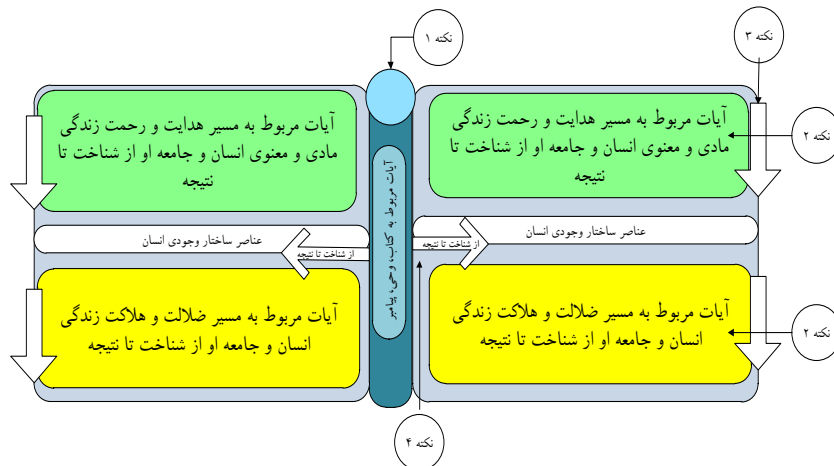
شیوه مطالعه نقشه سوره‌های الرا

برای مطالعه نقشه لازم است به نکات زیر توجه شود:
نکته ۱. حاشیه نقشه سوره‌ها همگی مربوط به آیات کتاب، وحی و حقایق هستی است، از کنار هم قرار دادن آنها محور
اصلی نمودار پدیدار می‌شود. (نمودار ۷-۱۱)
نکته ۲. با توجه به اینکه قالب نقشه‌ها با هم یکسانند، همراستا بودنشان منجر به ارتباط عرضی آنها با هم شده، سطروستون

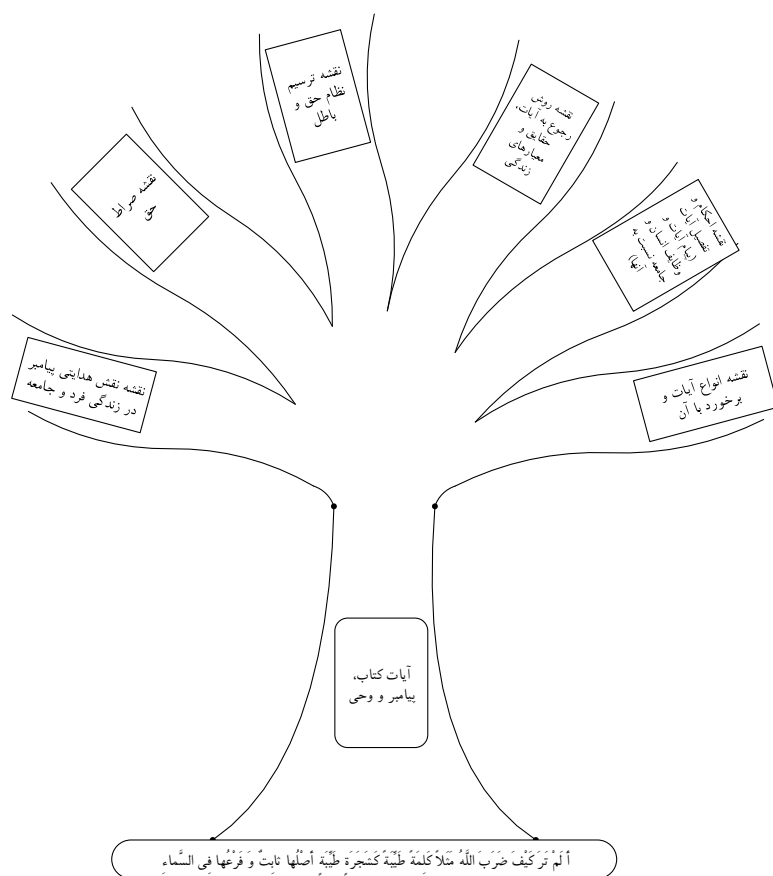
هر نقشه با سطر و ستون نقشه‌های دیگر در یک راستا قرار گرفته، به صورت موضوعی با هم اتصال برقرار می‌کنند. (نمودار ۷-۱۱)

نکته ۳. با توجه به اینکه جهت مطالعه هر نقشه از بالا به پایین تعریف شده و بیانگر نوعی مرتبه‌بندی در نقشه است، این مرتبه‌بندی در کل نقشه‌ها جریان خواهد داشت. (نمودار ۷-۱۱)

نکته ۴. با توجه به اینکه حرکت هر نقشه از چپ به راست در ستون‌ها از ادراک تا نتیجه تغییر می‌نماید، این حرکت در مجموعه نقشه‌ها نیز قابل مشاهده است. (نمودار ۷-۱۱)

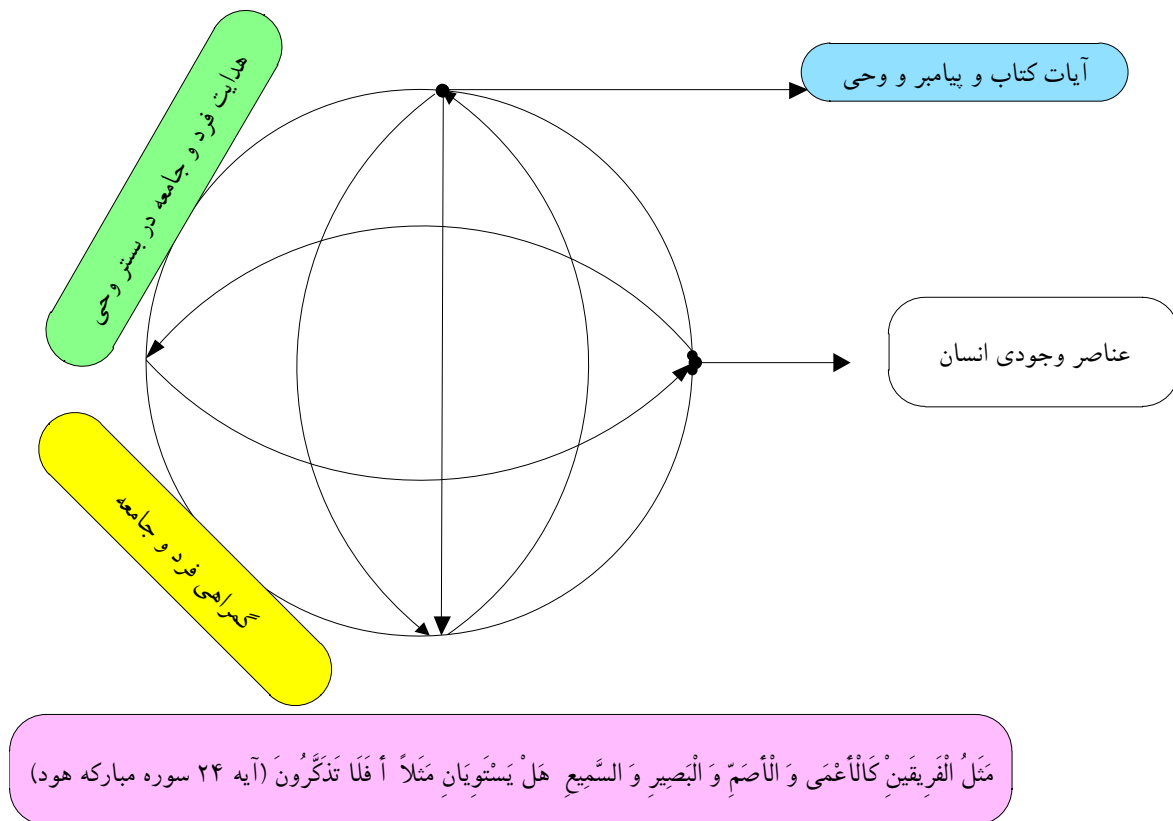

■ پس از تلفیق شش نقشه سوره، می‌توان مجموعه به هم پیوسته آیات را به عنوان اصل ثابت شجره طیبه (تنه) در نظر گرفت و آیات مربوط به هدایت و ضلالت انسان در شاخه‌های آن قرار می‌گیرد. این مسئله با مثل سوره مبارکه ابراهیم همخوانی دارد. (نمودار ۷-۱۲)

نمودار ۷-۱۲ درخت سوره الر

■ نقشه سوره‌های الرا دارای ابعاد مختلف و نهایتاً به صورت کروی دارای حرکت از بالا به پایین و از راست به چپ خواهد بود. (نمودار ۷-۱۳)

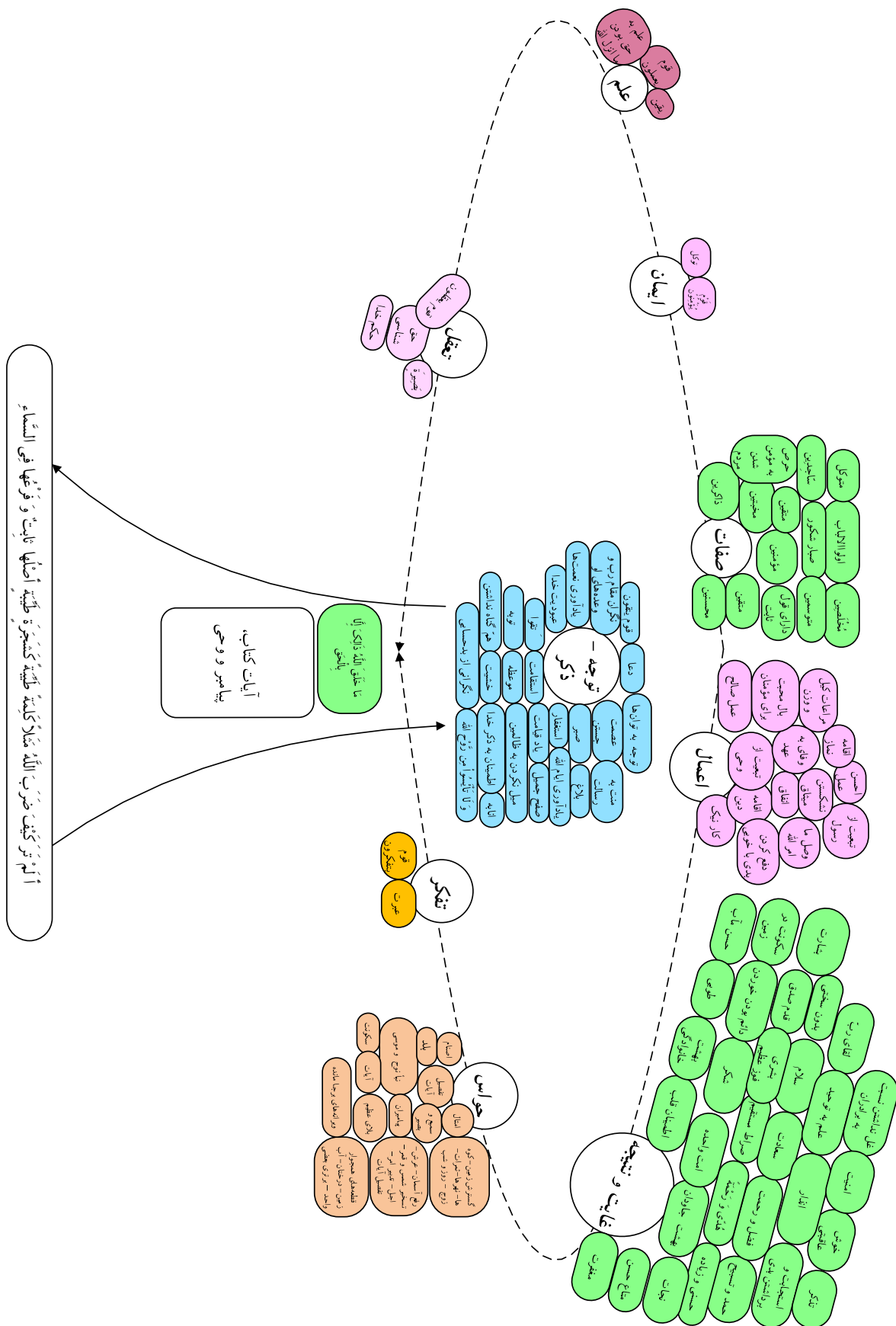

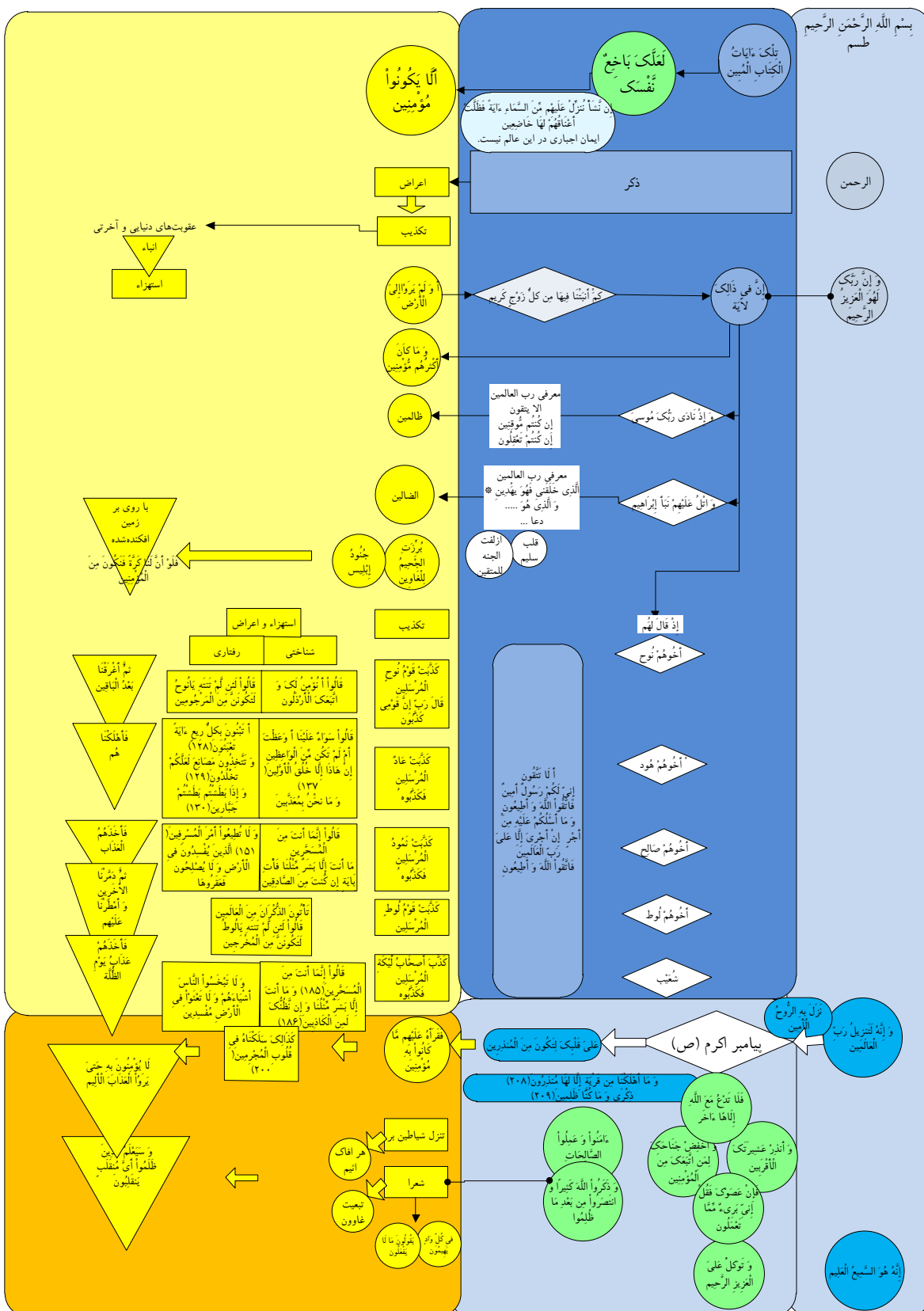
نمودار ۷-۱۳ شمایی از آیات سور الرا

■ علاوه بر نقشه‌های فوق می‌توان شاخه‌های درخت آیات را براساس نمودارهای به دست آمده از نمودارهای قبل قرار داد، بدین ترتیب که در شاخه‌های این درخت، عناصر وجودی انسان را از حس و تفکر تا ایمان و از ایمان تا عمل و از عمل تا نتیجه قرار داد. (نمودار ۷-۱۴)

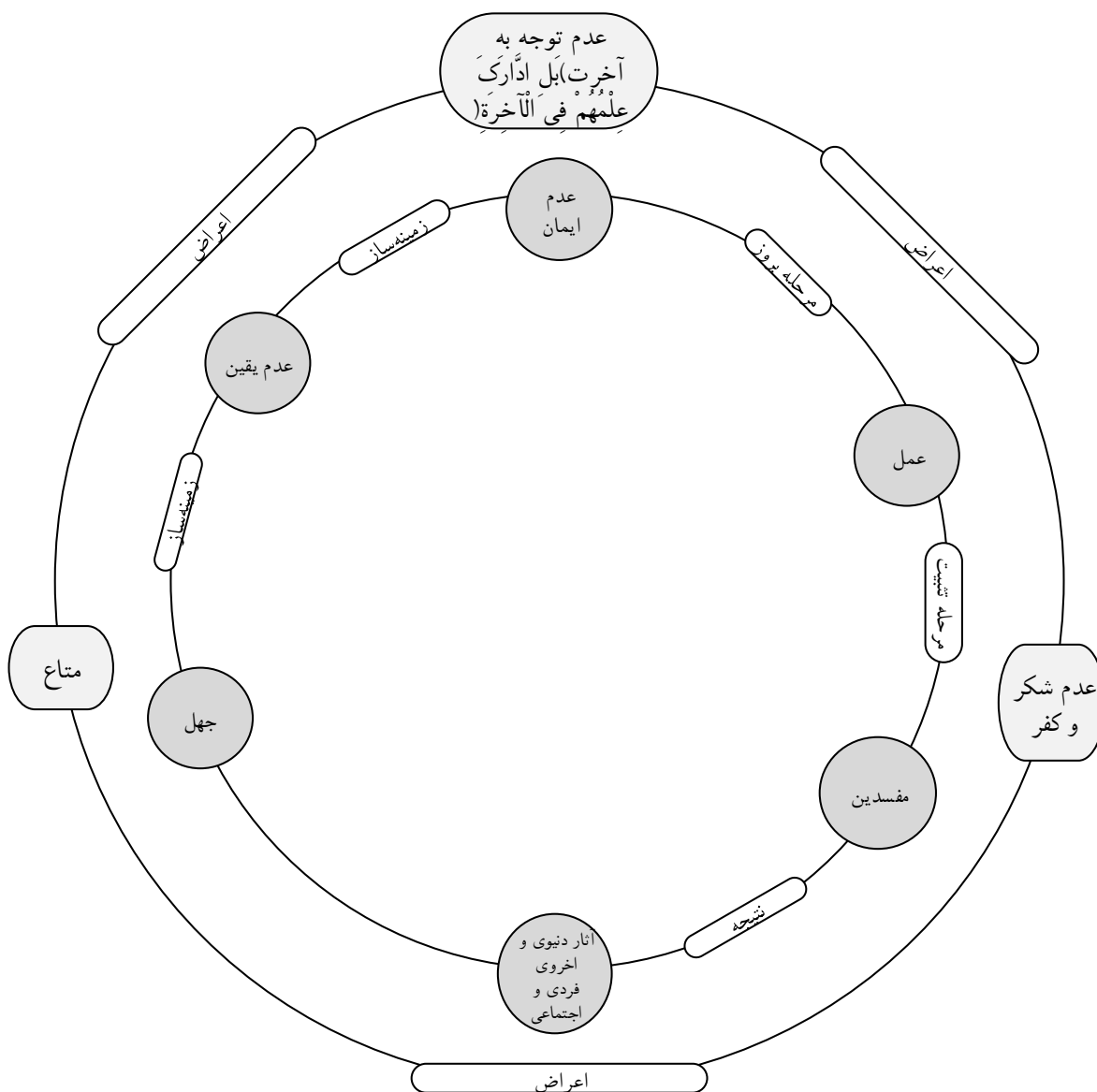
مرحله چهارم: غرض بین سوره‌ای

با مطالعه سوره‌های مبارکه الرا ضمن آگاهی از ساختار وجودی انسان و سیر رشد او در جامعه به نحوه شکوفایی این دو ساختار با مدد آیات و احکام الهی پی می‌بریم، همچنین این سوره‌ها قوانین و عناصر هدایت‌کننده این دو ساختار را تبیین می‌کنند. ساختار اعتقادی و باوری که لازم است یک انسان در طول حیات خود از نظام آیات دریافت کند، همچنین احکامی که برای تبعیت او از دین حق ضروری است، از مواردی است که در این مجموعه تبیین می‌شود، نیز این سوره‌ها به حکمت و نوع رهبری پیامبر و مواجهه مثبت و منفی مردم با ایشان اشاره دارد و اضطراب تکوینی او را در این زمینه یادآوری می‌کند.

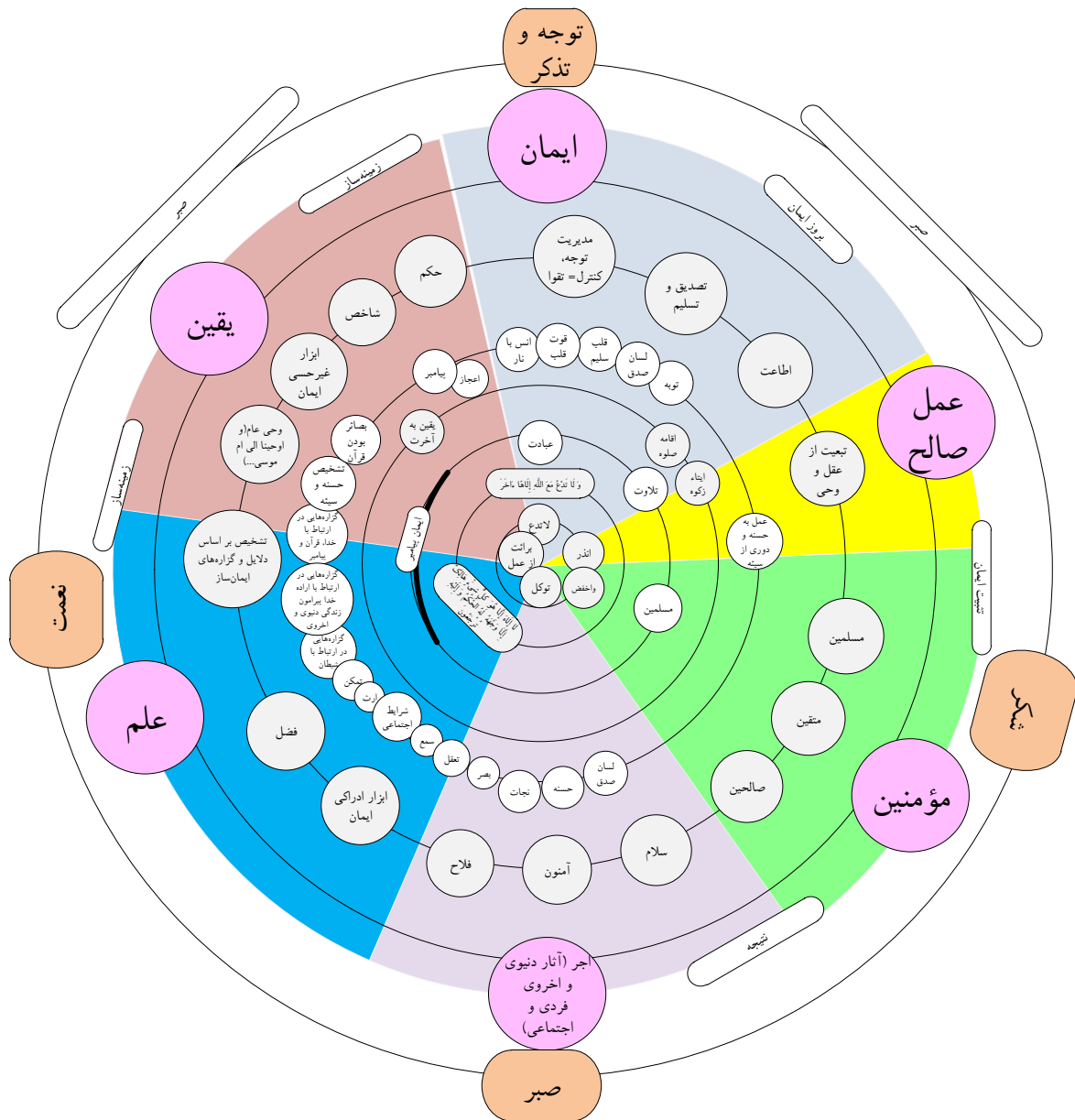

اگر بخواهیم این چرخه را برای عدم ایمان رسم کنیم به شکل زیر خواهد بود:

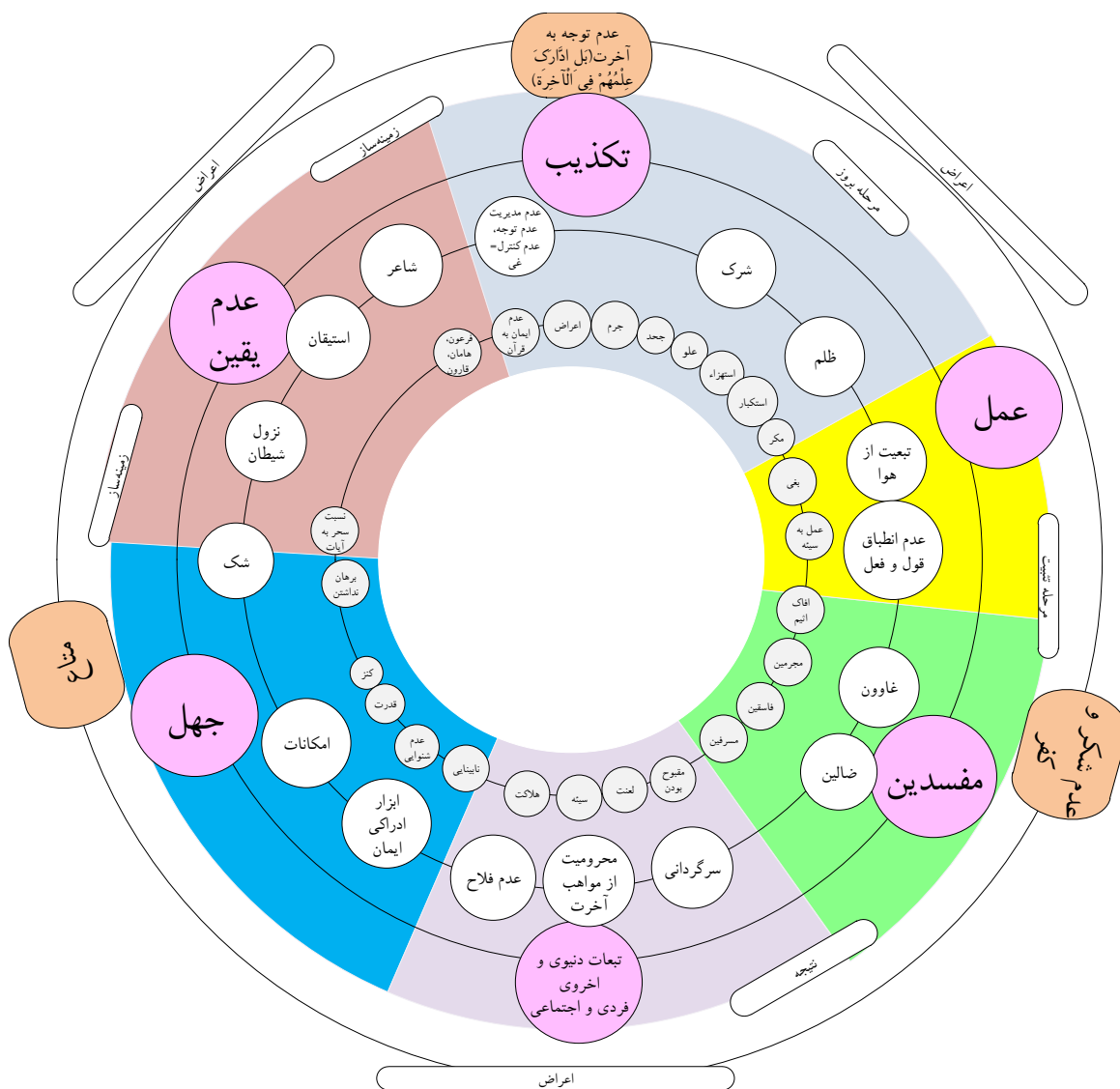
نمودار ۸-۱۱ حلقه دوم عدم ایمان در سور طواسین

به این ترتیب شاکله اصلی نقشه ایمان در سور طواسین را به دست آورده ایم. حال بقیه موضوعاتی که تحت ایمان در این سور به دست آورده ایم را در آن قرار می دهیم. نکته ای که باید آن را مدنظر قرار دهیم این است که برای چینش موضوعات، به ترتیب آنها در چینش دقت کافی مبذول می کنیم. در این صورت دو حلقه داخلی تر نیز تشکیل می شود. شاخصه هایی که برای این مدارها در دستورات به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است را نیز در سه مدار داخلی قرار می دهیم.

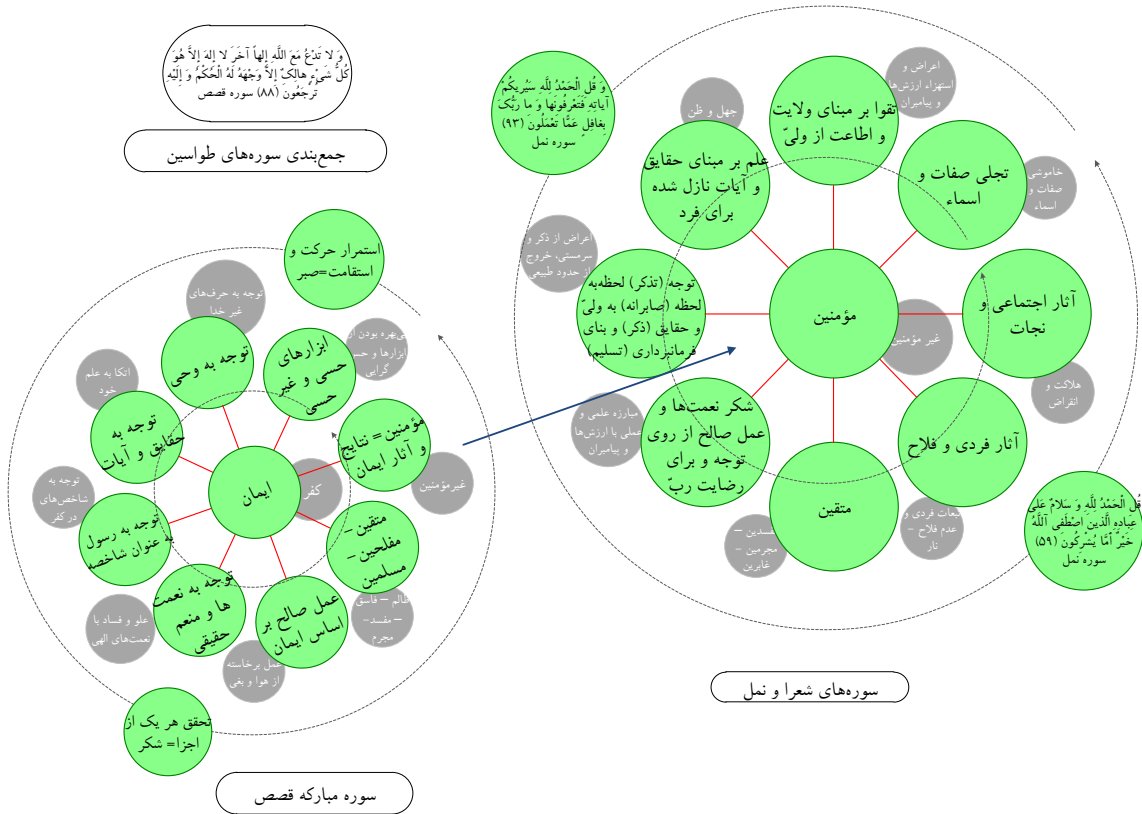
نمودار ۹-۱۱ ایمان در سور طواسین

به همین ترتیب نقشه عدم ایمان را به شکل زیر خواهیم داشت:

نمودار ۱۰-۱۱ عدم ایمان در سوره طواسین

نقشه فوق ایمان را به تفصیل در سوره طواسین باز می‌کند. می‌توانیم براساس آنچه در ابتدای این بخش در شکل قله برای ایمان مطرح نمودیم، نموداری رسم کرد که در آن سوره نمل که به وصف مؤمنین و سوره شعراء که به وصف غیرمؤمنین پرداخته، یکجا آورده شود، نیز سوره قصص که پیرامون تداوم ایمان است، مستقل مطرح شود. نمودار زیر مسئله ایمان به شکل اجمالی را در طواسین نمایش می‌دهد:

نمودار ۱۱-۱۱ مؤمنین و ایمان در سور طواسین

در اینجا غایت جریان تداوم ایمان (شکل مربوط به سوره قصص)، از مؤمنین شدن است که مؤمنین در شکل مربوط به سوره شعراء و نمل نشان داده شده است.

دایره‌های سبزرنگ مربوط به ویژگی‌های ایمان و مؤمنین است و دایره‌های خاکستری که به صورت سایه رسم شده‌اند ویژگی‌های کفر و کفار است.

شروع حرکت در نمودار ایمان از ابزارهای حسی و غیر حسی و به صورت خلاف عقربه‌های ساعت است و در نمودار مؤمنین از تجلی صفات به همین صورت است.

مرحله چهارم: بیان غرض بین سوره‌ای

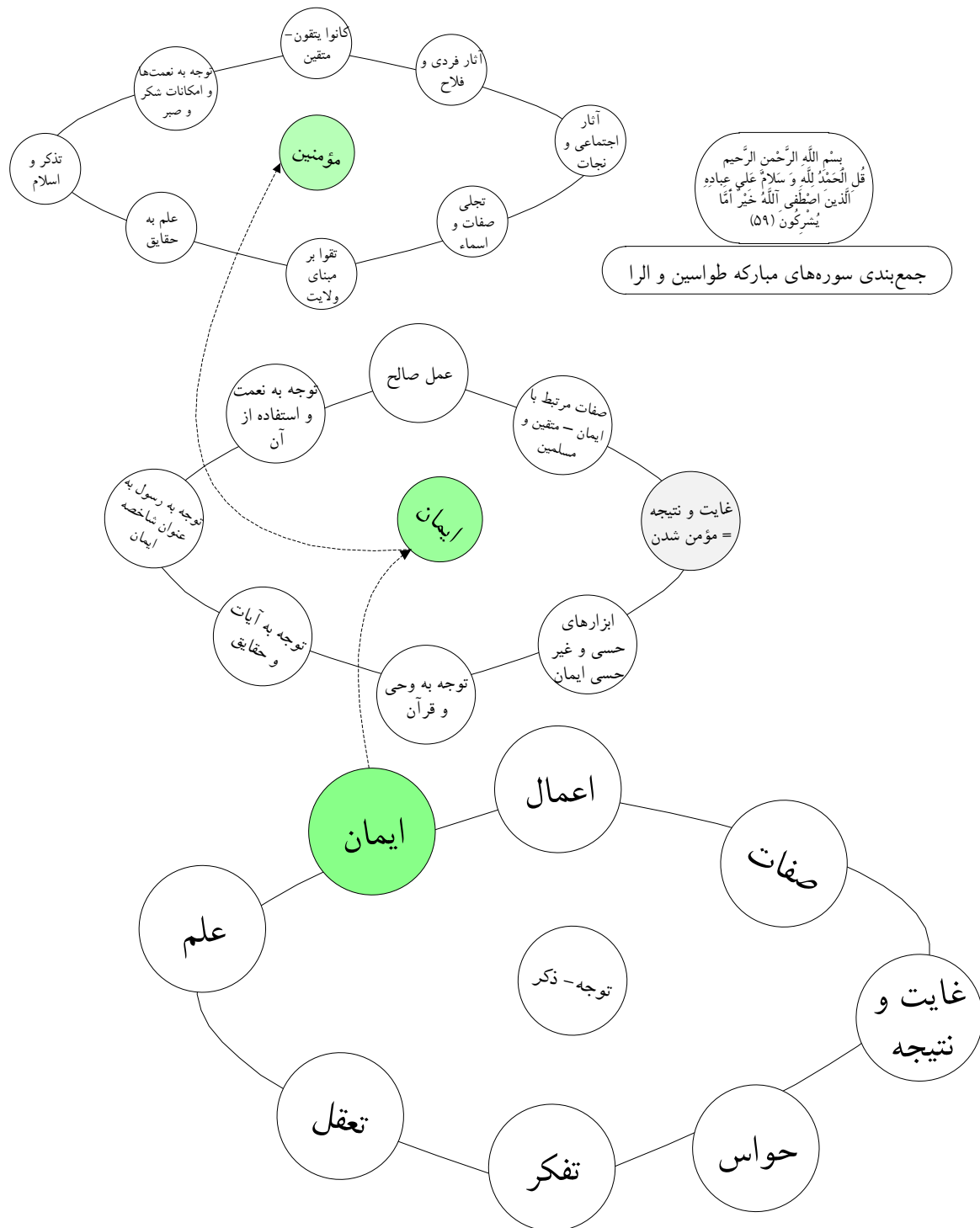
علم و ایمان در هریک از این سه سوره از سه منظر متفاوت مورد بحث قرار گرفته است. در سوره مبارکه شعراء موانعی که باعث شده تا افراد ایمان نیاورند و جزء مؤمنین نباشند مورد بحث قرار گرفته، در سوره مبارکه نمل عمده‌تأسیس‌رشد صفت ایمان در افراد ورود بحث است و در سوره مبارکه قصص به ایمان لحظه‌به‌لحظه و چگونگی دستیابی به آن اشاره شده است. بنابراین هر سه سوره بر تحریض و تشویق مردم برای رسیدن به مرحله تثبیت ایمان در حوزه فردی و اجتماعی تأکید دارد و اراده و میل انسان‌ها را به تلاش علمی و عملی برای برقراری نظام ایمانی در عالم به مدیریت تعالیم انبیای الهی، برمی‌انگیزد. تا جایی که همه وجود خود را برای این اراده الهی قرار داده و هزینه کنند.

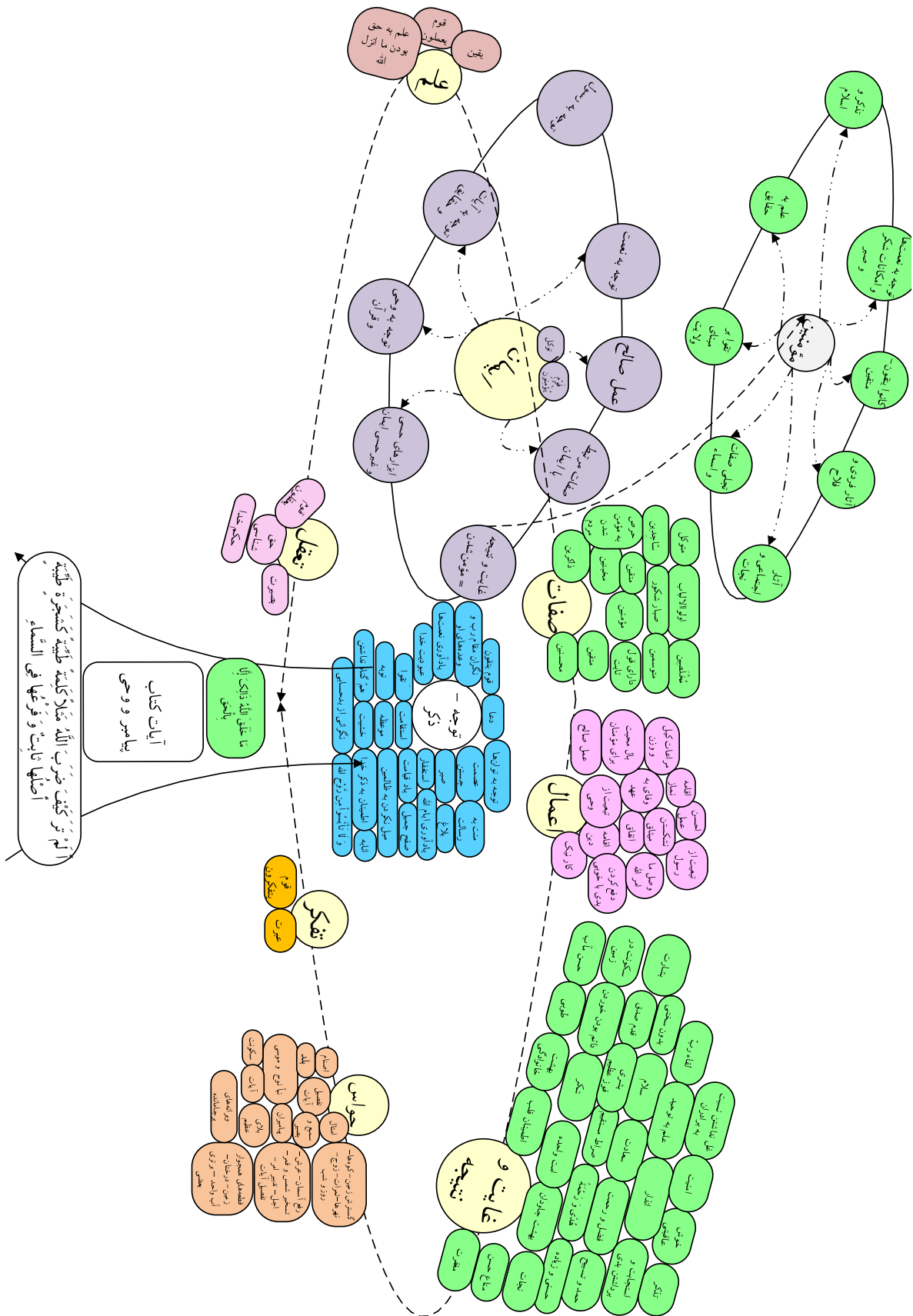
جمع بندی فصل اول و دوم

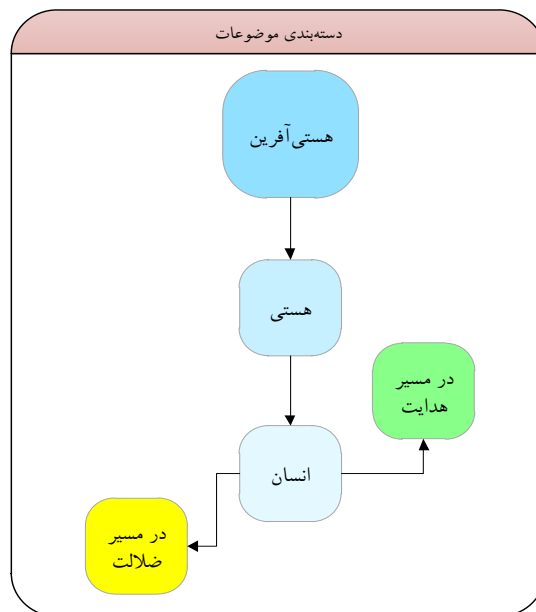
جمع بندی سوره های الرا و طواسین

اگر آخرین نموداری را که برای جمع‌بندی سوره‌های الراداشتیم به خاطر بیاورید (همان نموداری که در آن شاخه‌های درخت

عناصر وجودی انسان از حس و تفکر تا ایمان و از ایمان تا عمل و از عمل تا نتیجه را نشان می‌داد (نمودار ۱۴-۷) یکی از شاخه‌ها یا عناصر به ایمان مربوط می‌شد. این عنصر را تفصیلاً در سوره طواسین مطالعه نمودیم. به این ترتیب برای اینکه ارتباط این دو خانواده سوره را با هم نشان دهیم، از آخرین نمودارهایی که در هر بخش به آن رسیدیم استفاده می‌کنیم. این ارتباط را می‌توانید در شکل زیر مشاهده کنید.

نمودار ۱-۱۲ تقسیم موضوعات قرآنی به هستی‌آفرین و هستی

در این تقسیم‌بندی منظور از آیات مربوط به هستی‌آفرین، آیاتی است که در آنها حقایقی در ارتباط با خداوند تبارک و تعالی بیان می‌شود و منظور از آیات مربوط به هستی آیاتی است که در مورد حقایق نظام آفرینش و قوانین ثابت و یا متغیر در نظام خلقت صحبت می‌کنند. منظور از هدایت، این است که انسان با توجه به صفات الهی و آیات خداوند، مسیر حیات را در جهت تعالی طی می‌کند. در این مسیر اعتقاداتی دارد و کارهایی را انجام می‌دهد و آثار و نتایجی برای او مترتب می‌شود، همچنین آیات مربوط به گمراهی آیاتی هستند که شامل باورها و اعمال و آثاری است که انسان برای غیر خدا متحمل می‌شود. در حقیقت از مسیر زندگی الهی روی گردانده است.

در گام اول، آیات سوره مبارکه غافر را با استفاده از رنگ - به شرح زیر- از هم تفکیک می‌کنیم:

آیات مرتبط با هستی‌آفرین و هستی را با رنگ آبی

آیات مرتبط با هدایت را با رنگ سبز

آیات مرتبط با گمراهی را با رنگ زرد

لازم به ذکر است ممکن است در آیاتی لازم باشد هر سه رنگ موجود را در عبارات مختلف آیه استفاده نماییم. این آیات به لحاظ موضوعی کلیه موضوعات سوره را پوشش داده و از آیات قابل توجه در سوره به شمار می‌روند و می‌توان آنها را به عنوان غرر آیات سوره معرفی نمود.

برای آیات مربوط به هستی و هستی می‌توان نمونه‌هایی مانند زیر را از سوره نام برد:

﴿ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ / هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ / وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا وَ سُلْطَانٍ مُبِينٍ / الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ / وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ ﴾

همچنین آیات زیر نمونه‌هایی برای موضوع هدایت‌اند:

﴿ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ / وَ يَقُومُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ ﴾

نیز آیات زیر در حوزه گمراهی قرار می‌گیرد:

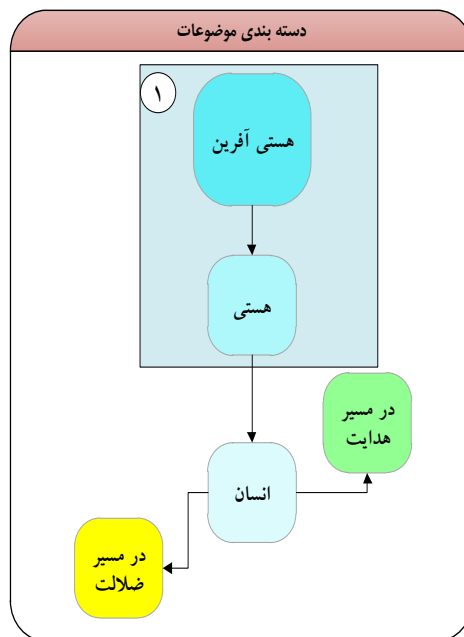
﴿ الَّذِينَ يَجْدُلُونَ فِي ءَايَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ / كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ / كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَ الْأَحْزَابُ مِنْ

بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابُ / فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ /

پس از قرار دادن آیات در سه بخش هستی و هستی‌آفرین، هدایت و گمراهی، در گام دوم، برای وضوح بیشتر می‌بایست هر یک از موضوعات کلی را به موضوعات ریزتری تقسیم کنیم. منظور ما از تقسیم به موضوعات ریزتر مطالعه دقیق تر آیات است. برای این تقسیم‌بندی به شرح زیر عمل می‌کنیم:

۱. هستی‌آفرین و هستی

به روش زیر، موضوعات جزئی‌تری را برای آیات این بخش مشخص می‌کنیم. اولاً آیات این بخش از دو قسمت خدا و هستی به دست می‌آید.

نمودار ۲-۱۲ بخش اول در تفکیک موضوعات

ثانیاً چون انسان در عالم خلق و طبیعت زندگی می‌کند و در بستر این عالم خلق با عالم امر مرتبط می‌شود و در این میان وسایطی او را برای رسیدن به هستی بخش مدد می‌رساند، پس هستی خود به چهار قسمت دیگر تقسیم می‌شود:

۱. طبیعت

۲. ملائکه و مراتب بالاتری از وجود که واسطه نزول از عالم امر به خلق هستند

۳. حقایق ثابتی که بر زندگی انسان حکمفرماست

۴. رسالت که این حقایق ثابت را برای انسان‌ها ابلاغ می‌کند

به این ترتیب ریزموضوعات زیر برای بخش هستی و هستی‌آفرین در نظر گرفته می‌شود:

۱. اسماء و صفات الهی: در این آیات به صفتهایی از خدا اشاره می‌شود که در قالب اسم یا صفت یا جملات اسمیه یا فعلیه بیان می‌شود. مانند: عَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّلُولِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهِي الْمَصِيرُ
۲. روح و ملائکه؛ آیاتی که در ارتباط با مرتبه‌ای از وجود است که حقایقی از عالم امر را به عوالم دیگر نازل می‌کند و در حقیقت واسطه نظام اسماء الهی و عالم خلق می‌شود. در این بین ملائکه و روح و رسل^۱ در این دسته قرار می‌گیرند.

۱. منظور از این رسل واسطه‌های فیض الهی از عالم امر به خلق هستند. اینان با پیامبران فرق دارند. مانند رسل در آیه ۶۱ سوره انعام: وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ

مانند: الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ.

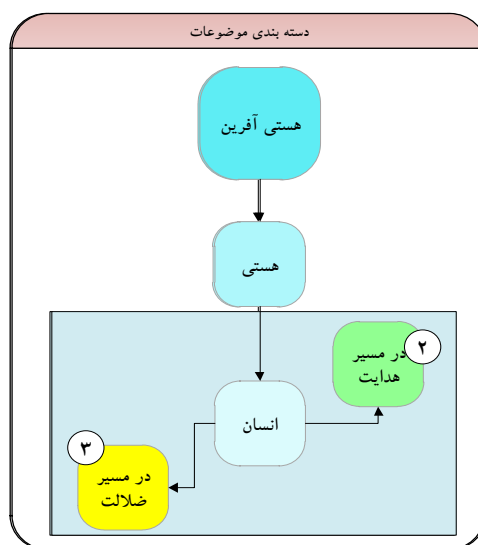
۳. کتاب و وحی و مرسل: موضوعات این دسته از آیات به فرستادگان مخصوص خدا؛ یعنی پیامبران و پیام‌های خدا به آنان در قالب وحی و کتاب و صحف اختصاص دارد. مانند: وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْثَقْنَا بِنِي إِسْرَءِيلَ الْكِتَابَ

۴. احکام و سنن: قوانین ثابت و کلی که برای شناخت آفرینش و معیارهای تفکر در اختیار انسان قرار داده شده است. در این مجموعه برخی از انواع آیات الهی و شروط موفقیت انسان آورده می‌شود. سنت الهی براین تعلق گرفته که این قوانین در هیچ شرایطی تغییر نکند و در طول زمان‌ها و مکان‌های مختلف همواره برقرارند. مانند: إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَّعَ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا

۵. طبیعت: نشانه‌هایی که در عالم خلق برای انسان قرار دارند و پیوسته در حال تغییر بوده و در شرایط زمانی و مکانی مختلف متفاوت است. مانند: وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْتَ تَرَى الْأَرْضَ خَاشِعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِي الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

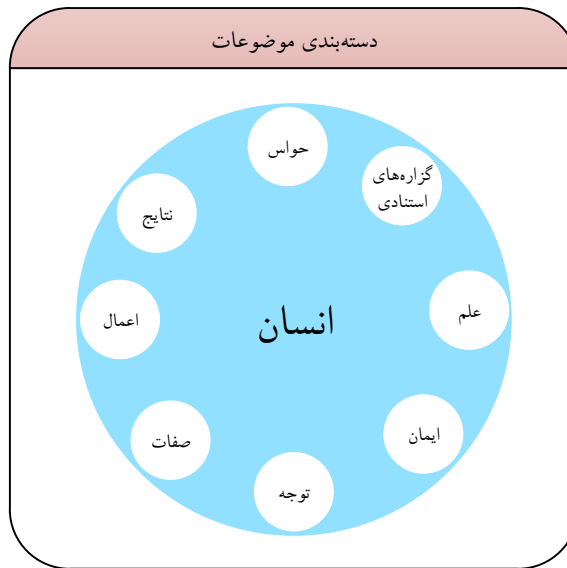
هدایت و گمراهی

هدایت و گمراهی موضوعی است که برای انسان به واسطه اختیار او مترتب می‌شود. به این ترتیب برای اینکه موضوع هدایت و گمراهی را به موضوعات جزئی‌تری تقسیم کنیم، از جداکردن حوزه‌های مربوط به انسان استفاده می‌کنیم:

نمودار ۳-۱۲ بخش دوم و سوم در تفکیک موضوعات

برای جداسازی حوزه‌های مربوط به انسان از مطالعات سوره‌های الرا و طواسین استفاده می‌کنیم. در این مطالعات عناصر وجودی انسان را به دست آورده بودیم. حوزه‌های مربوط به دو بخش هدایت و گمراهی را از روی عناصر وجودی در قسمت‌های حواس، تفکر، تعقل، علم، باور، توجه و فعل، عمل، صفات، نتایج در نظر می‌گیریم. در اینجا گزاره‌هایی که انسان در اعمال و حالات و افعال خود به آنها استناد می‌کند که از تفکر و تعقل او یا عدم آن برمی‌خیزد به عنوان قسمت گزاره‌های استنادی آورده می‌شود.

نمودار ۴-۱۲ دسته‌بندی موضوعات مربوط به انسان

۲. هدایت

در این بخش موضوعات زیر قرار می‌گیرد:

۱. حواس: انواع آیاتی که به حواس هدایت یافتگان مربوط می‌شود.
۲. گزاره‌های استنادی: انواع گزاره‌های مورد استناد که هدایت یافتگان استفاده می‌کنند.
۳. علم: ادراکی یقینی که توسط هدایت یافتگان اعلام می‌شود.
۴. ایمان: بیان باورهای درست و توحیدی هدایت یافتگان.
۵. توجه هدایت یافتگان: تصمیمات و توجهات و انگیزه‌هایی که هدایت یافتگان برای انجام کارهای نیک خود در نظر می‌گیرند.
۶. صفات هدایت یافتگان: منظور صفاتی است که به هدایت شوندگان نسبت داده می‌شوند.
۷. اعمال هدایت یافتگان: منظور اعمالی است که هدایت شوندگان انجام می‌دهند.
۸. نتایج هدایت یافتگان: آثاری که از باورها و اعمال هدایت یافتگان به آنها می‌رسد.

۳. گمراهی

در این بخش موضوعات زیر قرار می‌گیرد:

- گ۱- ختم بر حواس: انواع آیاتی که به حواس گمراهان مربوط می‌شود.
 - گ۲- گزاره‌های استنادی: انواع گزاره‌های مورد استناد که گمراهان استفاده می‌کنند.
 - گ۳- عدم علم: ادراکی غیر یقینی که توسط گمراهان اعلام می‌شود.
 - گ۴- عدم ایمان: بیان باورهای غلط و کفرآلود گمراهان.
 - گ۵- قصد گمراهان: تصمیمات و توجهات و انگیزه‌هایی که گمراهان برای انجام کارهای سوء خود در نظر می‌گیرند.
 - گ۶- صفات گمراهان: صفات نسبت داده شده به گمراهان.
 - گ۷- اعمال گمراهان: اعمالی که گمراهان مرتکب می‌شوند.
 - گ۸- نتایج اعمال گمراهان: تبعاتی که گمراهان به واسطه باورها و اعمال خود دچار می‌شوند.
- بعد از مشخص نمودن موضوعات جزئی، در گام سوم در این مرحله آیات و جملات سوره را بر اساس موضوعات جزئی تفکیک

می‌کنیم. این تفکیک را به شکل زیر انجام می‌دهیم که در آن نشانه‌های هر موضوع را ذیل جملات مربوطه قرار می‌دهیم.

بخش‌های مربوط به هستی و هستی‌آفرین با شماره‌های ۱ تا ۵ و رنگ آبی؛

بخش‌های مربوط به هدایت با شماره‌های ۱ تا ۸ و رنگ سبز؛

بخش‌های مربوط به گمراهی با شماره‌های ۱ تا ۸ و رنگ زرد؛

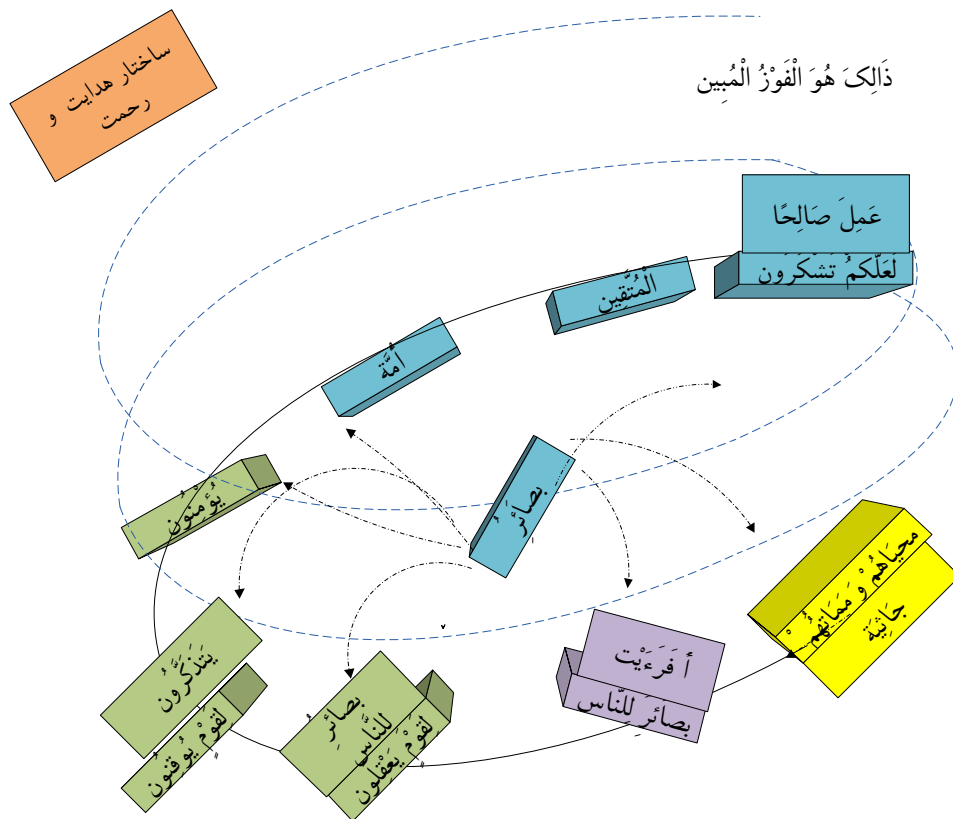
به طور مثال به آیات زیر توجه کنید:

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ (۳)			
۱			
إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ	أَتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ	فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ	إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (۵۶)
گک ۷	گک ۴	۷۸	۱
لَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى وَأَوْثَقْنَا بِنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ (۵۳)			
۳			
وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي	أَسْتَجِبْ لَكُمْ	إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ (۶۰)	
۷۸	۱	گک ۸	

آنچه باید مورد توجه قرار داد این است که تفکیک آیات به شکل جزئی فوق، در ابتدا امر ساده‌ای نیست و با تمرین و ممارست در مطالعه سوره‌های مختلف می‌توان به مهارت آن دست یافت. به مرور زمان با مطالعه و کسب دانش قرآنی بیشتر و مهارت افزون‌تر، دقت این کار بالا می‌رود. از این روی در ابتدا این کار را به هر میزانی که برایتان میسر است انجام دهید. می‌توان جمع‌بندی مرحله فوق را به صورت زیر در جدولی گرد آورد.

جدول مربوط به هستی‌آفرین و هستی

اسماء و صفات الهی	روح و ملائکه	کتاب و وحی و مرسل	احکام و سنن	طبیعت
عزیز علیم	دعا برای مؤمنان توسط ملائکه و طلب استغفار برای مؤمنان و دعا برای وقایع مؤمنان از سیئات	تنزیل کتاب	نزول رزق از آسمان	شب برای سکونت روز برای بصیرت صورت دادن شما به احسن صورت‌ها رزق دادن از طبیات ارض و سماء
غافر ذنب / قابل توب / قوی- شدید عقاب / ذی الطول /	الفاشدن روح بر بندگان	ارسال موسی به آیات و سلطان	نشان دادن آیات	خلق از تراب / نطفه / علقه / طفل / شیوخ / اجل مسمی

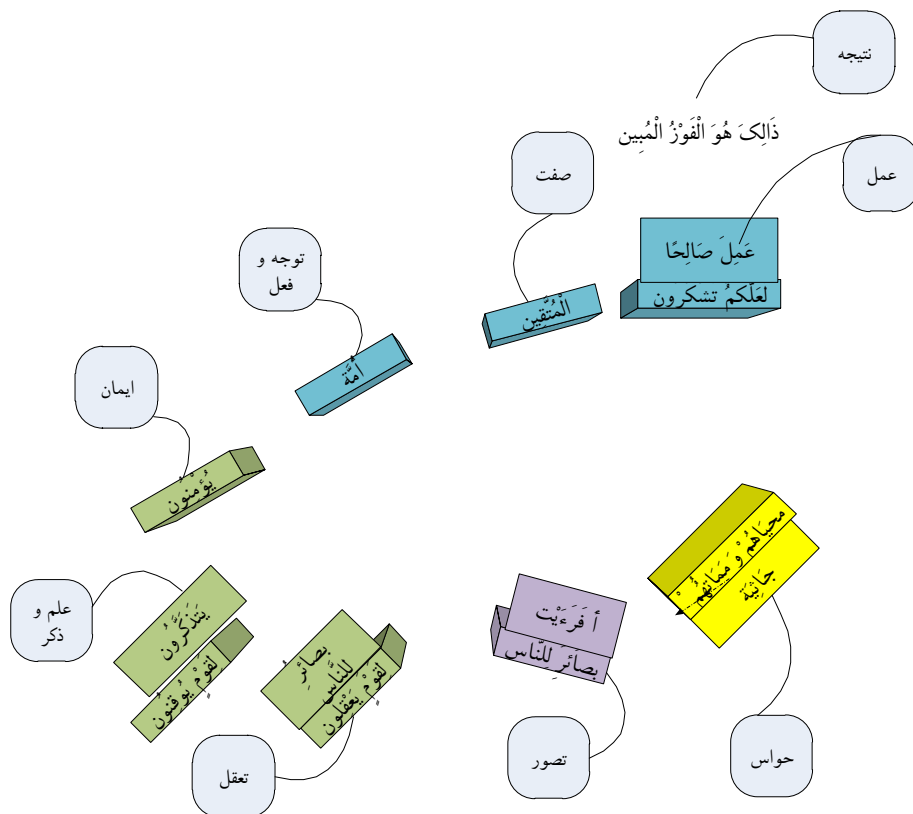

نمودار ۱-۱۵ ساختار هدایت و رحمت

نمودارهایی که با این ظاهر رسم شده‌اند دارای بخش‌هایی به شرح زیر هستند:

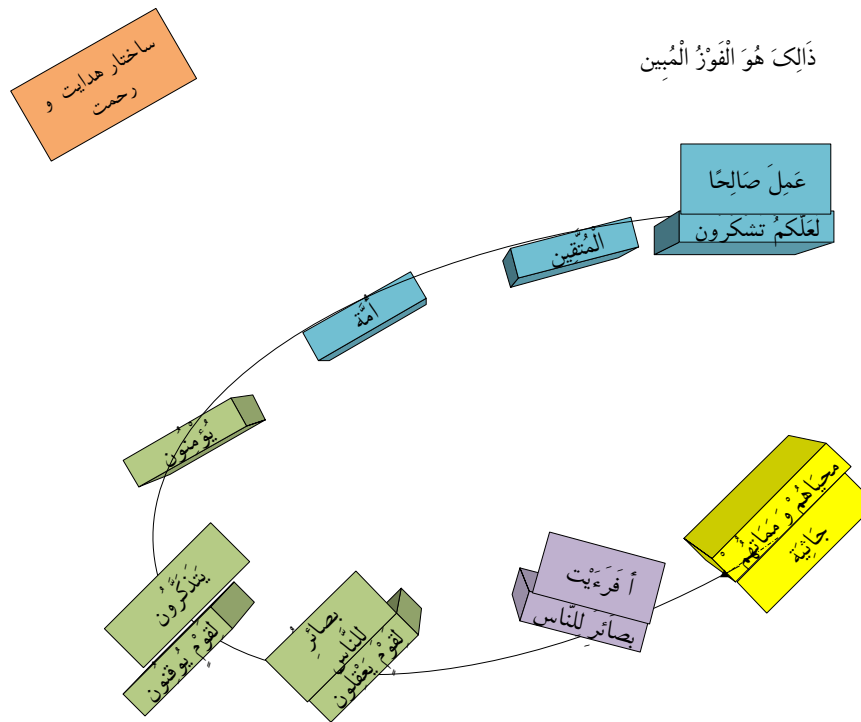
نام نمودار که همان موضوع یا مدخل اصلی است و با کادر مستطیل در اینجا به رنگ نارنجی در بالای نمودار قرار گرفته است. به عنوان مثال نام نمودار بالا ساختار هدایت و رحمت است. در مقایسه سوره‌ها با هم می‌توان هر سوره را با نمودار مشابه خود مقایسه کرد.

ریز موضوعات فرعی در هر نمودار بر اساس آنچه در درس قبل گفته شد (با قرار دادن آیات در جدول یا بدون آن) تنظیم شده است. به عنوان نمونه:

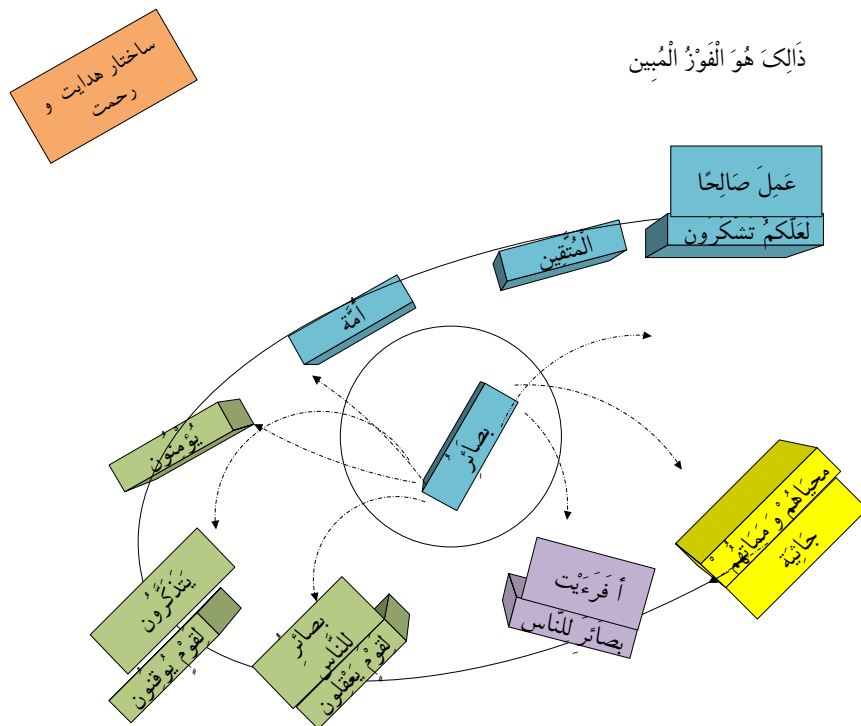
نمودار ۲-۱۵ ریزموضوعات

در اینجا برای هر یک از موضوعات جزئی که در درس‌های قبل معرفی شد، نماد سه بعدی اختصاص داده شده است. در اینجا عمل و نتایج عمل را در یک نماد با هم نشان می‌دهیم، همچنین موضوع گزاره‌های استنادی را اصلاح نموده و دو حوزه تصور و مفاهیم را در بخش تفکر در نظر گرفته‌ایم. در تصور، عباراتی که از حوزه خیال انسان برمی‌خیزد و در تعقل، عباراتی که از تعقل انسان برمی‌خیزد، قرار می‌گیرد. کل این دو حوزه در فرآیند تفکر انسان قرار می‌گیرد و خروجی آن علم است. برای مقایسه سوره‌ها هر یک از ریزموضوعات را می‌توان با نمودارهای مشابه خود مقایسه کرد. هر موضوعی با موضوعات دیگر ارتباط دارد. این ارتباط که به صورت منطقی و براساس رتبه و مرتبه از حس تا عمل تعریف شده با خط‌هایی به هم مشخص شده‌اند.

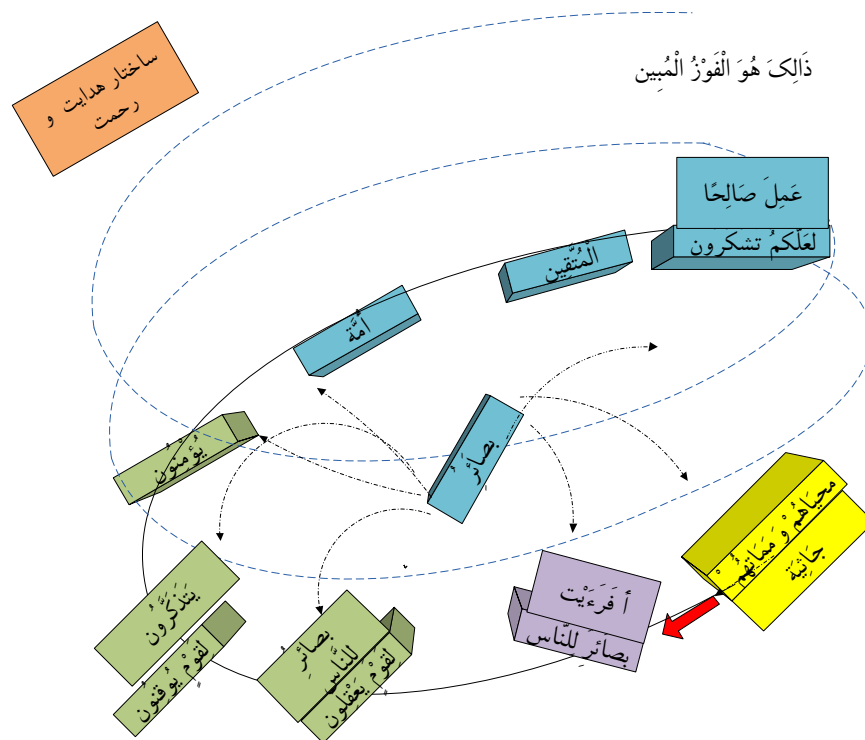
نمودار ۳-۱۵ خط ارتباطی موضوعات

یک یا چند موضوع که نسبت به بقیه از اهمیت بیشتری برخوردارند را در وسط قرار می‌دهیم، این موضوع جدای از موارد فوق نیست ولی به نظر می‌رسد وجود آن به گونه‌ای است که می‌تواند نسبت به سایر موضوعات محور توجه قرار بگیرد. به عنوان مثال:

نمودار ۴-۱۵ محور موضوعات

هر سوره را می‌توان بر اساس محور میانی آن مورد مقایسه قرار داد. یکی از مواردی که برای هر نمودار می‌توان توجه نمود، جهت نمودار است. جهت نمودار از نقطه‌ای شروع و به سمت بالا یا پایین حرکت خود را ادامه می‌دهد. با نشان دادن این جهت می‌توان ارتباط رتبه‌ای و تشدیدکننده موضوعات را با هم مشاهده کرد. به عنوان مثال:

نمودار ۵-۱۵ جهت حرکت در نمودار

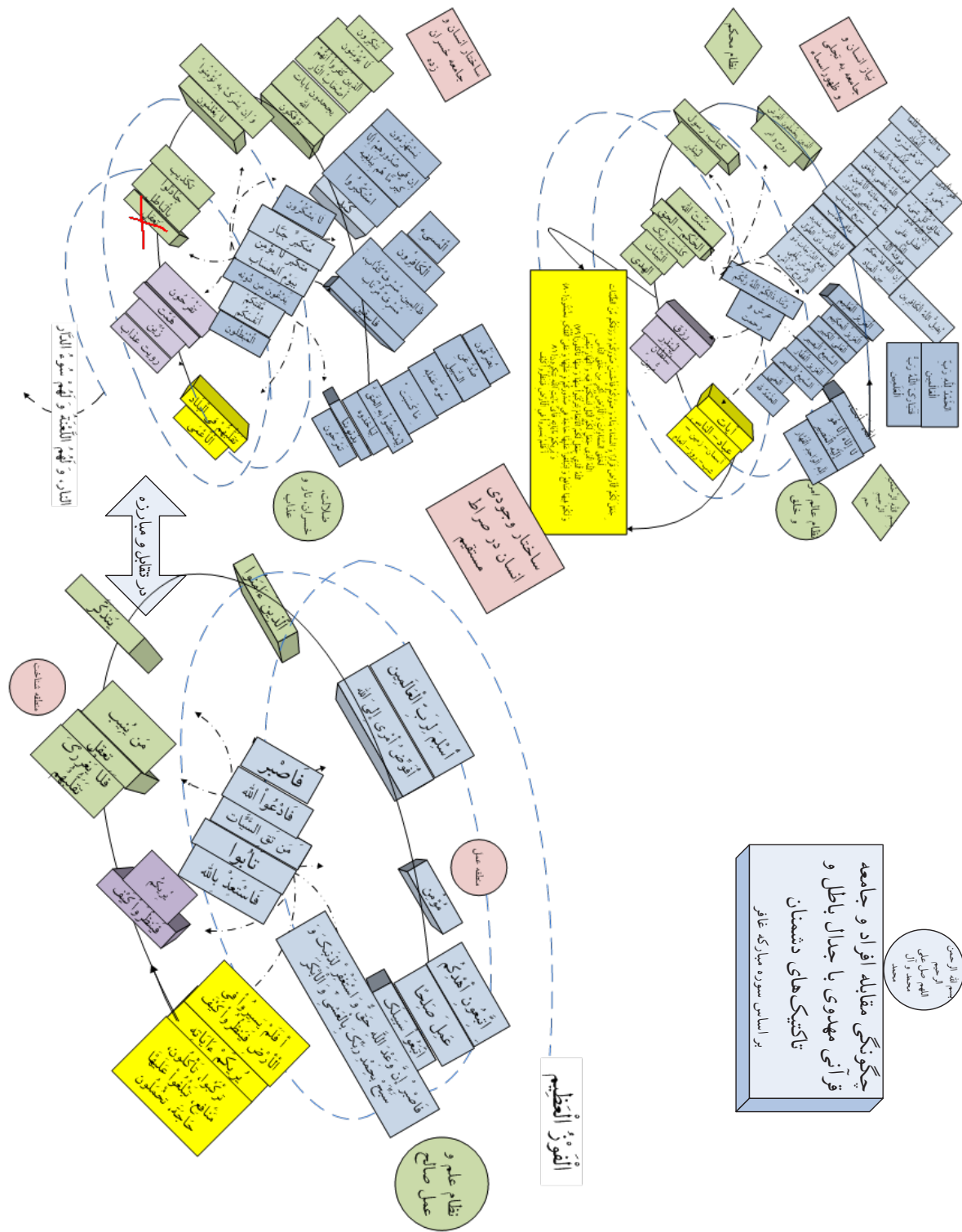
جهت نمودار در نمودار مربوط به نظام اسماء بر اساس سُور حوامیم از بالا به پایین است. جهت نمودار هدایت^۱ از پایین به بالا بوده و بالطبع نمودار گمراهی برعکس نمودار هدایت است، زیرا گمراهی دارای حیثیتی مستقل نیست و عبارت از عدم هدایت است.

موضوعات هر نمودار با رنگ از هم تفکیک شده‌اند، موضوعات هم‌رنگ به معنای هم‌سنخ بودن آنهاست. این رنگ‌ها در نمودارهای مختلف با موضوع اصلی نیز نشانه تناظر - نه تشابه - موضوعات با هم است و برای مقایسه سوره‌ها می‌توان از این امکان نیز بهره جست.

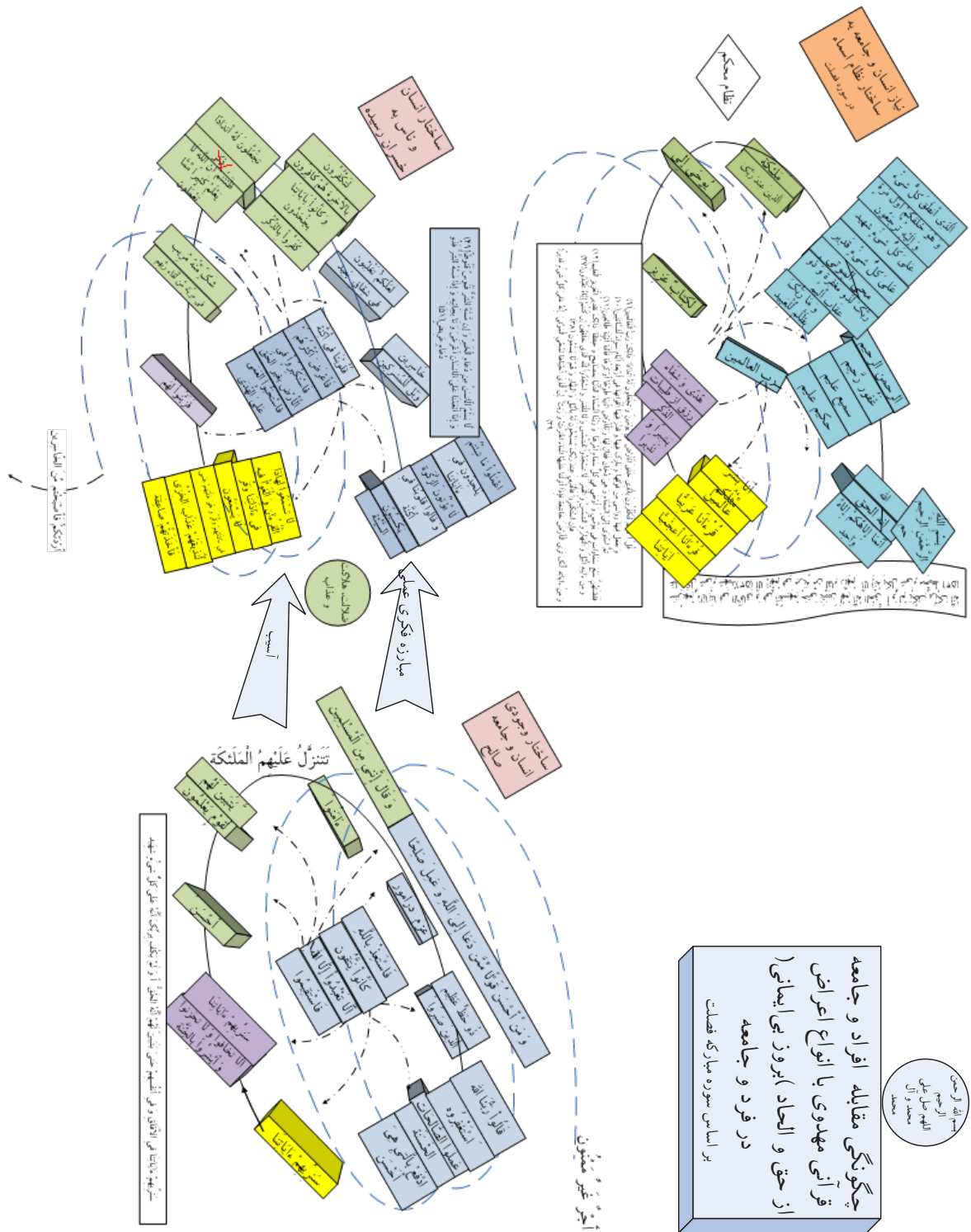
ساختار نظام اسماء در هر سوره‌ای بر همه سوره تسلط دارد و اگر هدایتی صورت می‌گیرد، به یمن نزول آن اسامی است و اگر گمراهی اتفاق می‌افتد به خاطر عدم نزول آن در درون شخص گمراه است بنابراین در هر سوره فهم نظام اسماء آن به ویژه فهم مقام و موقعیت رسول مکرم اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله که عمدتاً با ضمیر «ک» آمده بسیار مهم و اساسی است. ضمن آنکه در صورت مشاهده و دقت به این موضوع، ارتباط هرگز جدانشدنی قرآن و عترت علیهم‌السلام به طور کامل برای فرد واضح شده و منجر به محبت بیشتر به آن جناب و حضرات معصومین علیهم‌السلام خواهد شد.

بنا بر دلایل فوق نمودار نظام اسماء به عنوان مقیاسی برای نمودارهای دیگر قرار داده می‌شود، که اصطلاحاً به آن ساختار محکم گفته می‌شود. نمودارهایی که با آن مقایسه می‌شود را متشابه نامگذاری کرده‌ایم.

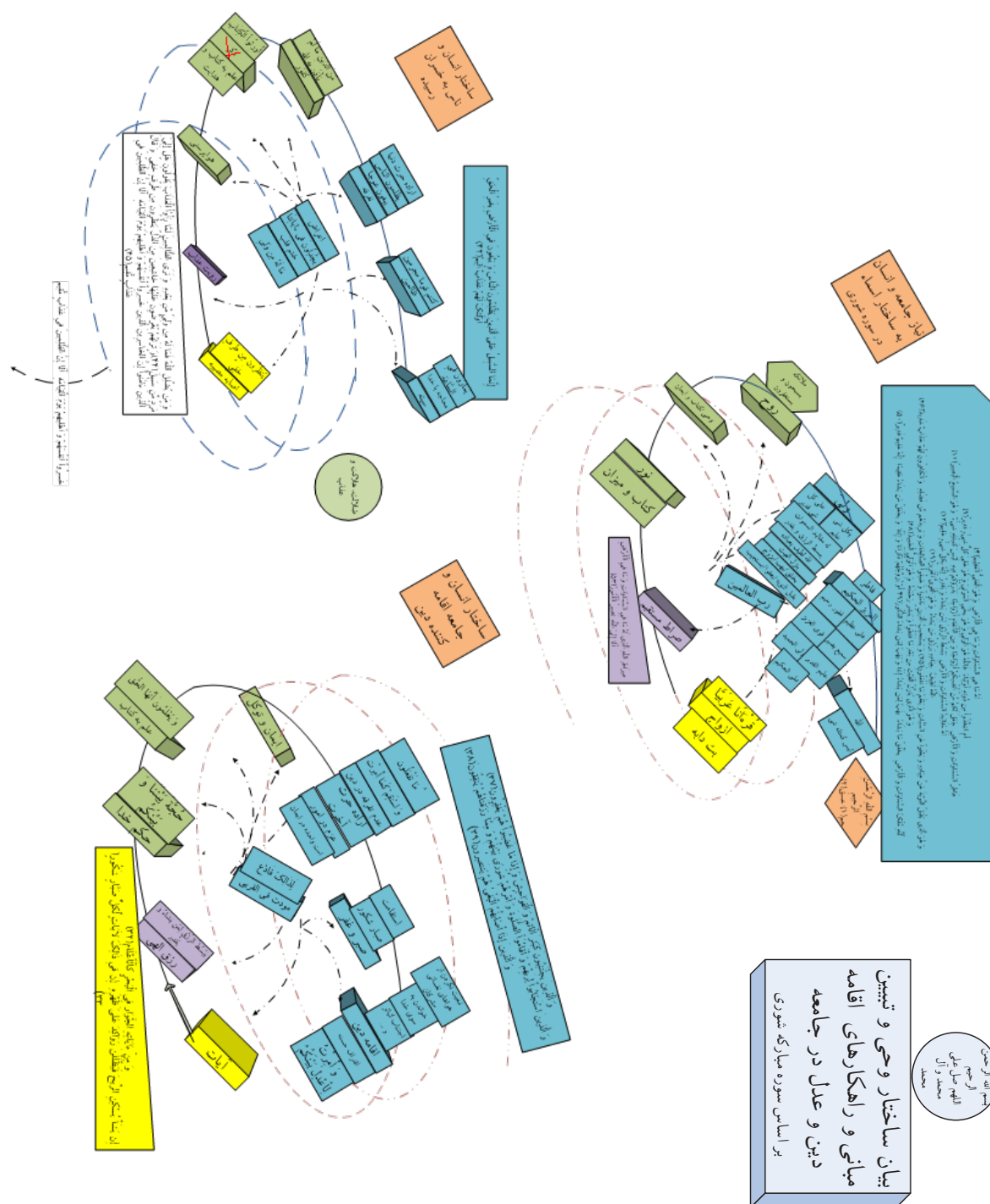
۱. بر اساس سوره مبارکه غافر که بر موضوع دعا تأکید دارد و با توجه به معنای واژه دعا این جهت حرکت قابل درک است.

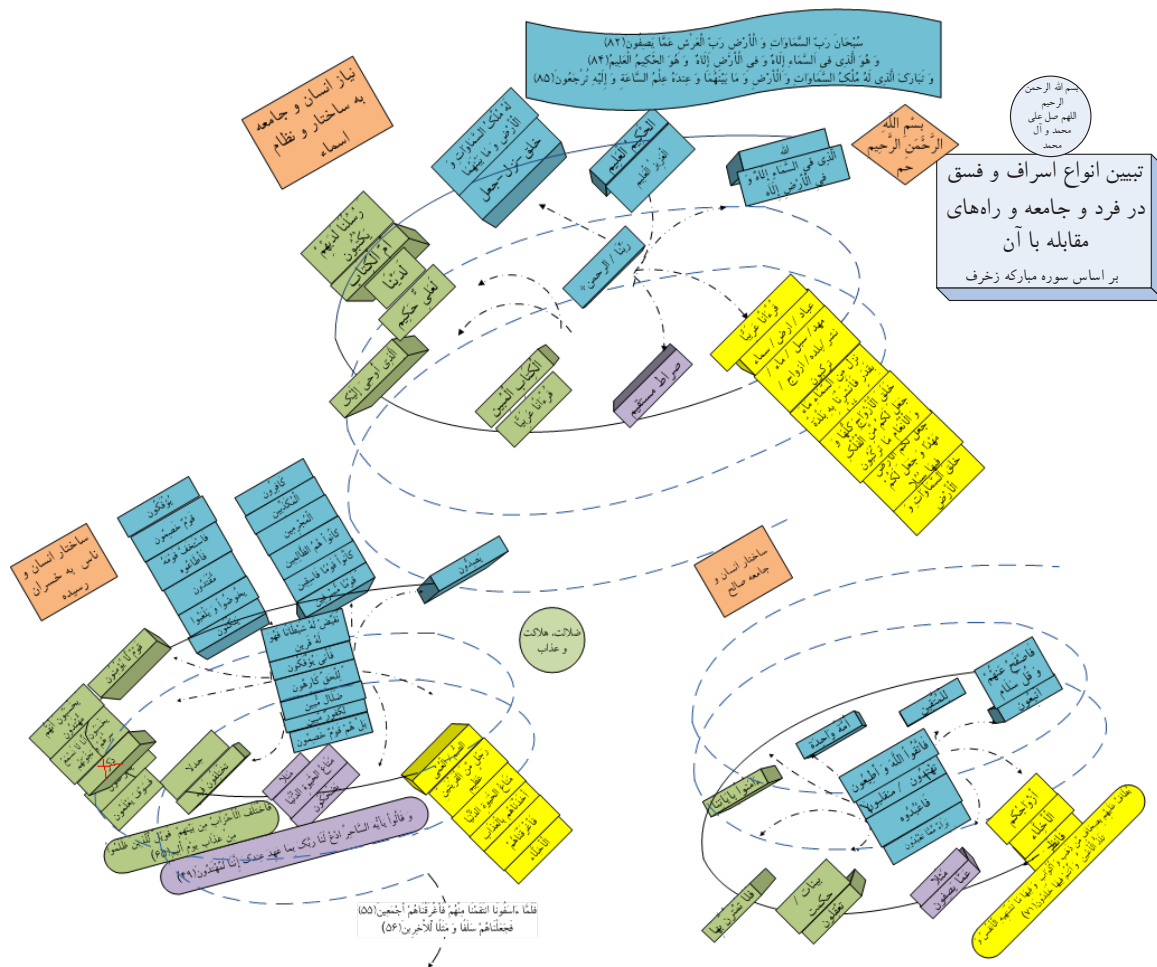
نمودار ۶-۱۵ سوره مبارکه غافر؛ چگونگی مقابله با جدال باطل و تاکتیک‌های دشمنان

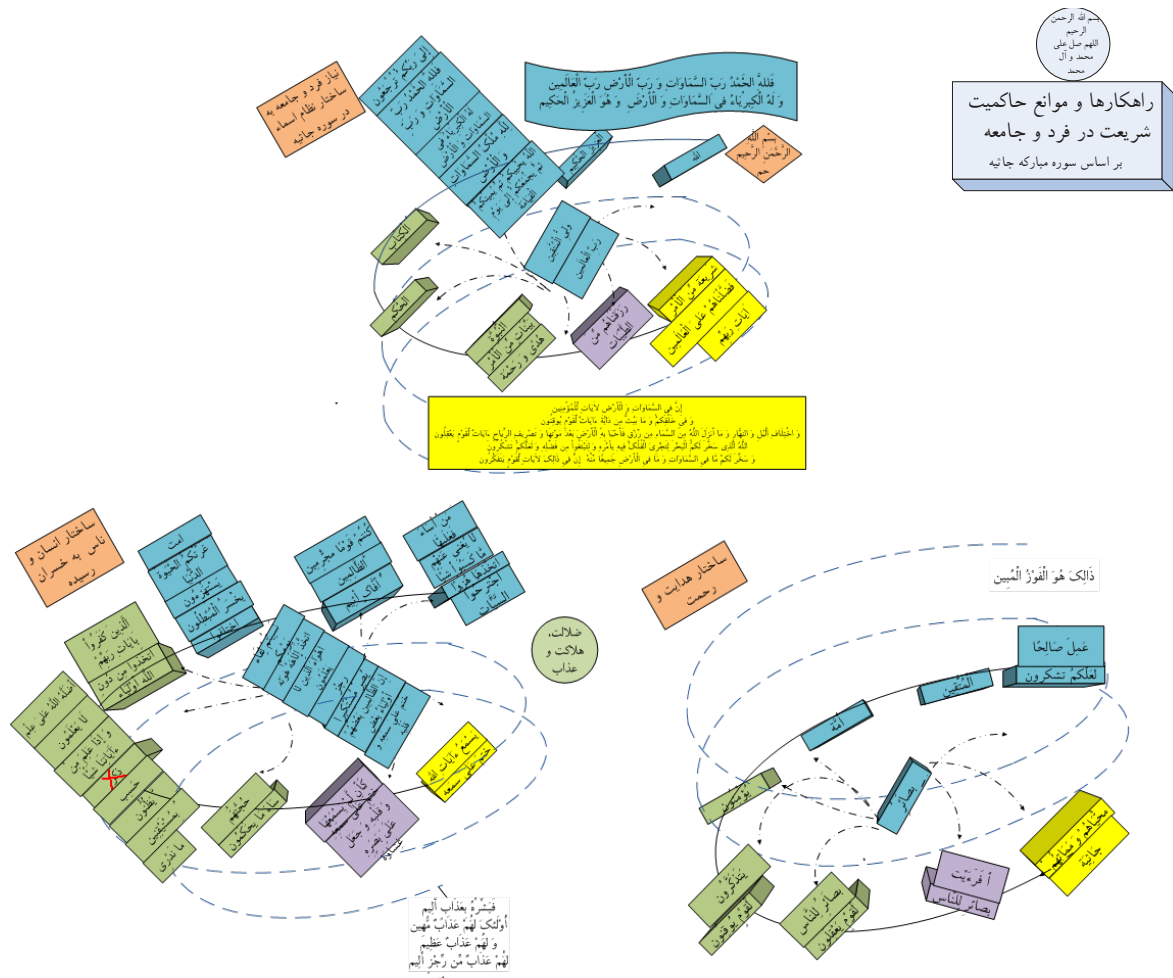
نمودار ۷-۱۵ سوره مبارکه فصلت؛ چگونگی مقابله با انواع اعراض از حق و الحاد (بروز بی‌ایمانی) در فرد و جامعه

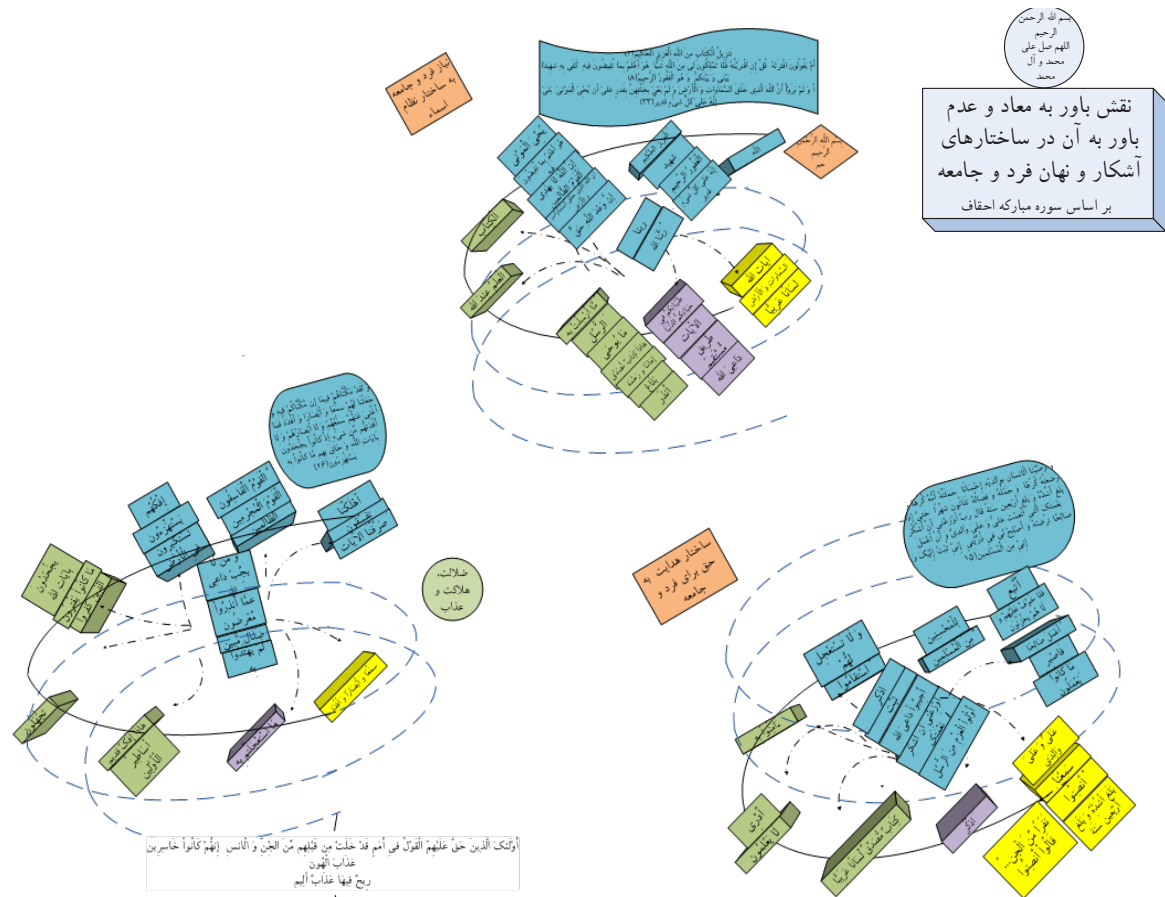
نمودار ۸-۱۵ سوره مبارکه شوری؛ بیان ساختار وحی و تبیین راهکارهای اقامه دین و عدل در جامعه

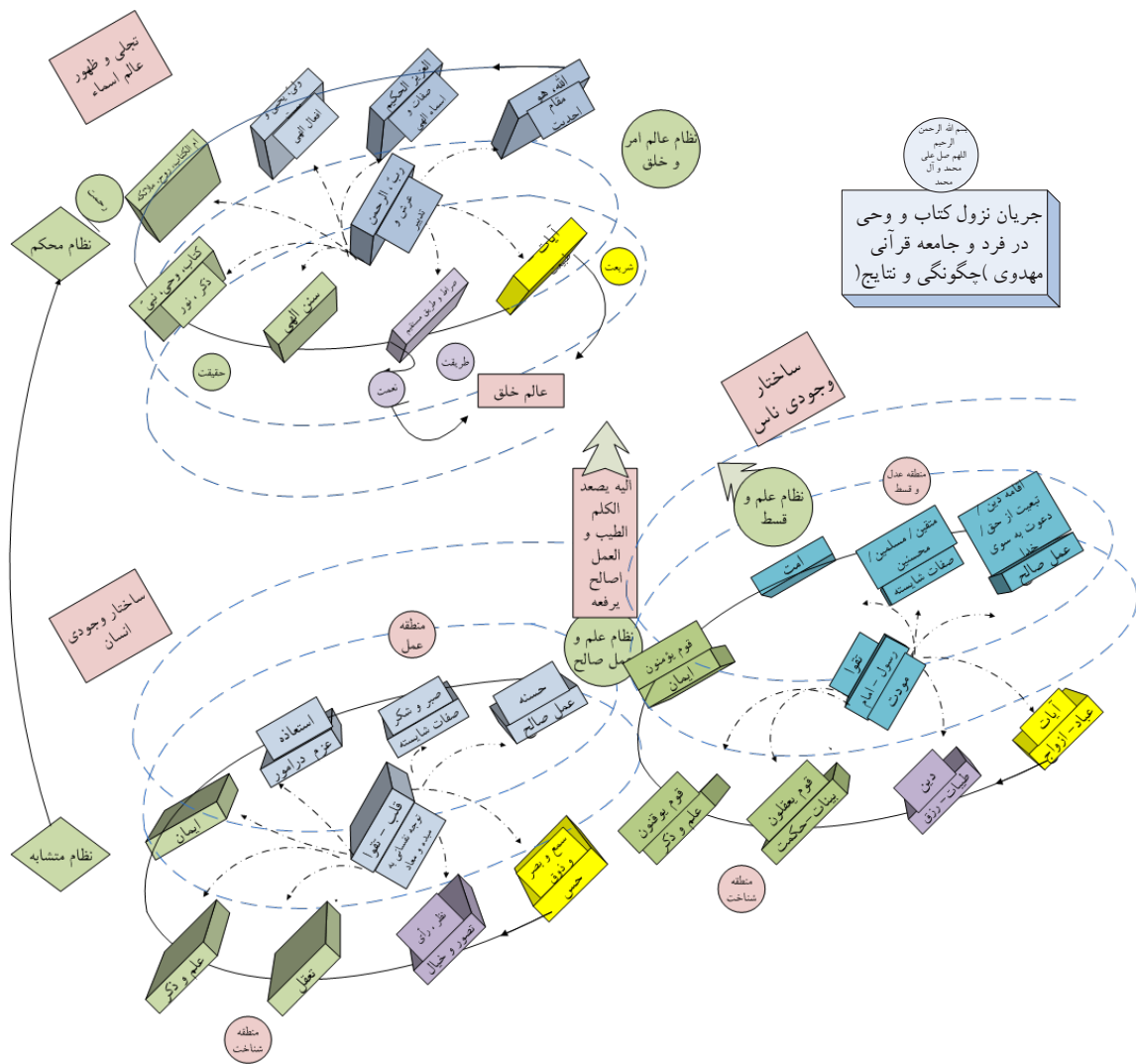
نمودار ۹-۱۵: سوره مبارکه زخرف؛ تبیین انواع اسراف و فسق در فرد و جامعه و راه‌های مقابله با آن

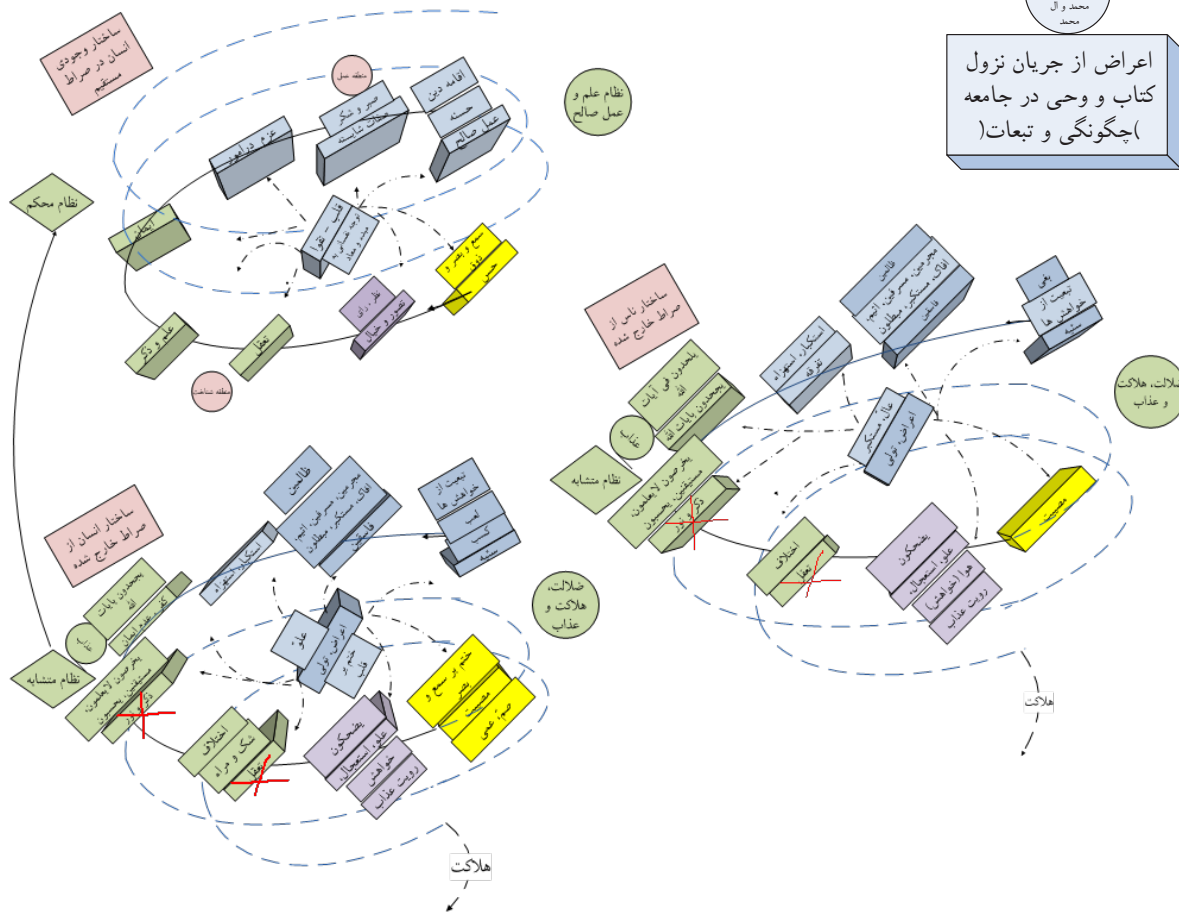
نمودار ۱۱-۱۵ سوره مبارکه جاثیه؛ راهکارها و موانع حاکمیت شریعت در فرد و جامعه

- نمودار ۱۲-۱۵ سوره مبارکه احقاف، نقش باور به معاد و عدم باور به آن در ساختارهای نهان فرد و جامعه
- برای هر سوره نمودارهایی با عناوین مرتبط با غرض انتخاب شده، عناوین این نمودارها به شرح زیر است:
- سوره مبارکه غافر: چگونگی مقابله افراد و جامعه قرآنی مهدوی با جدال دشمنان
 - سوره مبارکه فصلت: چگونگی مقابله افراد و جامعه قرآنی مهدوی با انواع اعراض از حق و الحاد
 - سوره مبارکه شوری: بیان ساختار وحی و تبیین مبانی و راهکار اقامه دین در جامعه
 - سوره مبارکه زخرف: تبیین انواع اسراف و فسق و راههای مقابله با آن
 - سوره مبارکه دخان: راههای مقابله با شک و لعب در فرد و جامعه
 - سوره مبارکه جاثیه: راهکارهای حاکمیت شریعت در جامعه
 - سوره مبارکه احقاف: نقش باور به معاد در ساختار آشکار و نهان جامعه

نمودار ۱۳-۱۵ جریان نزول کتاب و وحی در فرد و جامعه قرآنی مهدوی (چگونگی و نتایج)

مرحله سوم: بیان غرض بین سوره‌ای

هریک از سوره‌های مبارکه حوامیم در موضوعات خاصی در حوزه استقرار کتاب در هستی و در نظام اجتماعی و فردی انسان بحث می‌کنند. غرض مشترکی که می‌توان برای این هفت سوره در نظر گرفت بیان ساختار وجودی هستی از یک سو و انطباق آن با ساختار وجودی ناس و انسان است. در این بین نقش وحی و رسول نقش محوری است و در هر یک از سوره‌ها با محوریت وحی و رسول به جنبه‌های مختلفی از این ساختار توجه می‌شود. طبیعی است برای اجرای حکومت جهانی به حاکمیت دین و وحی، انطباق ساختار حکومتی با ساختار هستی و ساختار وجودی ناس و انسان ضروری است. شاید این تعبیر از حوامیم در روایات که آنها از سویی تاج قرآن و از سوی دیگر ریاچین قرآن خوانده می‌شوند ناظر به این انطباق است.

